

Наталія Лемешева

МИСТЕЦТВО

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

Музика М. Вербицького
Слова П. Чубинського

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Наталія Лємешева

МИСТЕЦТВО

**Підручник інтегрованого курсу для 3 класу
закладів загальної середньої освіти**

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Кам'янець-Подільський

«Абетка»

2020

**УДК 7.01(075.3)
Л44**

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 21.02.2020 № 271)

ВИДАНО ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

Підручник відповідає Типовим освітнім програмам,
для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти,
розробленим під керівництвом Р.Б. Шияна; О.Я. Савченко

Умовні позначення:

Слухання

Зображення

Запитання та завдання

Гра на інструментах

Рухлива хвилинка

Спів

Лемешева Н. А.

Л44 Мистецтво : підруч. інтегрованого курсу для 3 кл.
закл. заг. середн. освіти / Н. А. Лемешева. – Кам'я-
нець-Подільський : Абетка, 2020. – 120 с. : іл.

ISBN 978-966-682-413-7.

УДК 7.01(075.3)

ISBN 978-966-682-413-7

© Н. А. Лемешева, 2020
© ТОВ «Абетка», 2020
© ТОВ «Абетка», оригінал-макет, 2020

ЛЮБИЙ ТРЕТЬОКЛАСНИКУ! ЛЮБА ТРЕТЬОКЛАСНИЦЕ!

Пропоную тобі у третьому класі продовжити мандрівку Світом Мистецтва. Вчися, вдивляйся, вслухайся, відчувай, виконуй, твори і насолоджуйся!

Бажаю творчих успіхів!

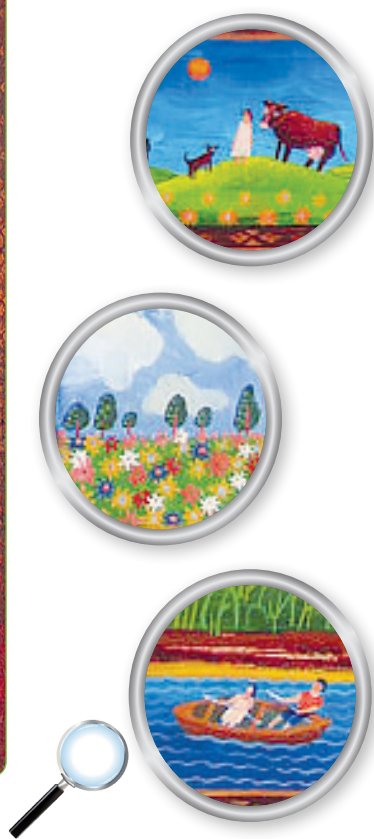
Розділ І. МИСТЕЦЬКІ МАНДРИ

....Сяйвом сонця все залито,
В нас гостює справжнє літо,
Кольорове та яскраве,
Запашне, смішне, цікаве!...

О. Роговенко

О. Кваша. Літо з життєм

Ця картина наче увібрала всі барви, звуки та тепло літа! Які літні враження відобразила художниця? «Влітку я був (була)..., бачив (бачила) ..., милувався (милувалась) красою..., малював (малювала)....». Продовж речення та рокажи про свої мистецькі враження.

Сподіваюсь, твоє літо було сповнене різними звуковими враженнями: музика навколо, плескіт хвиль, спів пташок, гудіння комах....

В. Косенко. «За метеликом». Б. Барток. «Казка про маленьку муху».

Чи вдалося музиці «розповісти» тобі про метелика і про мушку? Це вокальні чи інструментальні твори? Яка мелодія, темп, гучність кожного твору? Чи допомогла тобі назва твору уявити музичних персонажів? Придумай маленьку казочку за одним із музичних творів.

Інструментальні твори, які написані на певну тему (сюжет), належать до **програмної музики**.

Пригадай, як потрібно слухати музику. Використовуючи підказки, склади з друзями власні правила прослуховування музичних творів і дотримуйся їх кожного уроку.

плескай

грайся

у тиші

розмовляй

уважно

слухай

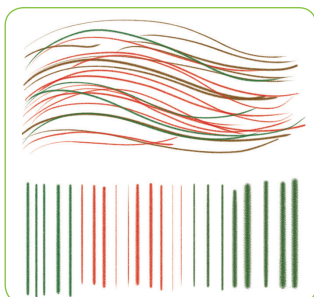
ДОСЛІДЖУЄМО

Пригадай кольори, звуки, запахи літа. Створи «звукову картину» літа.

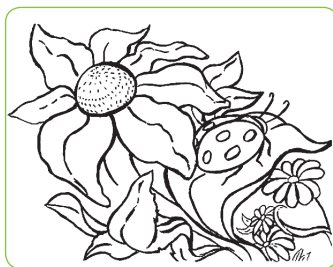
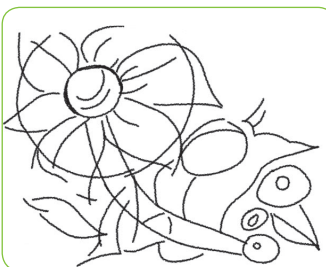
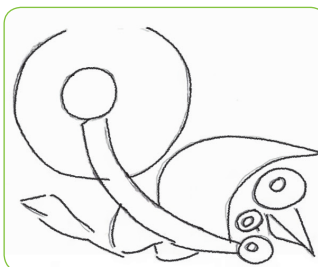

Пригадай, як потрібно тримати олівець у руці та намалюй кольоровими олівцями різні лінії (товсті, тоненькі, прямі, похилі, хвилясті тощо).

Поділися з учнями твого класу враженнями про літо за допомогою різних барв і ліній. Намалюй кольоровими олівцями графічну композицію про літо.

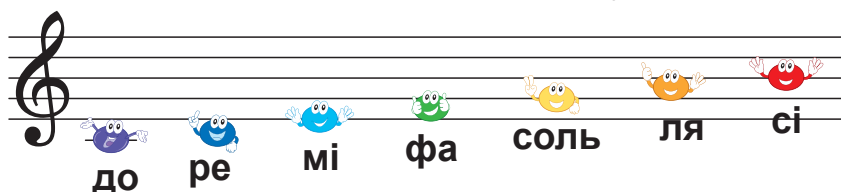

У вільний час відвідай шкільну бібліотеку та роздивися зразки графіки у книжках. Досліди, які засоби художньої виразності (лінії, штрихи, плями, крапки) художники-графіки (художниці) використовують найбільше у своїй творчості.

Пригадай знаки, якими записують музику.

До, ре, мі, фа, соль, ля, сі –
Знають ноти ці усі.
Дім, в якому вони живуть,
Нотним станом діти звать.

«Жук». Музика І. Білика, слова Л. Бегун.

2. У старій коморі

Жив один павук,
Мав павук багато
Довгих ніг та рук.
Він у павутинні спав
І усіх комах лякав:
Жу-жу-жу, ...
Я усім вам покажу,
Всіх спіймаю
і зв'яжу-жу-жу-жу-жу!

3. Жив собі

пухнастий джміль,
Мед збирав він звідусіль,
А коли відпочивав,
Тиху пісеньку співав:
Жу-жу-жу,
Я у вулику сиджу,
Мед солодкий
бережу-жу-жу-жу-жу!

Співаючи, слідує за рухом мелодії у нотному записі. Разом із друзями виконайте пісню в ролях.

НА ЗУСТРІЧ ІЗ РІЗНИМИ ВИДАМИ МИСТЕЦТВА

Ти вже знаєш, що у світі візуальних мистецтв панують графіка, живопис, скульптура, декоративно-прикладне мистецтво та інші. Кожен із них «промовляє» до тебе своєю «мовою».

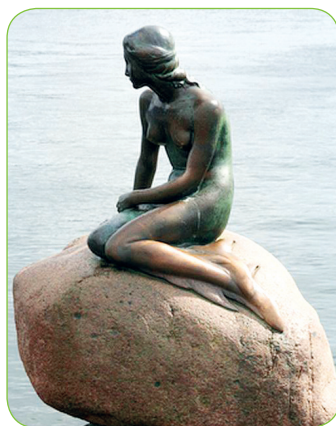
*З. Серебрякова. Портрет
Жені Серебрякова*

*Я. Гніздовський.
Вівця*

Яворівська іграшка

Е. Еріксен. Русалочка

За творами визнач засоби художньої виразності. Скористайся підказками.

лінії і плями

форма і об'єм

спрощена форма

орнамент

колір

Музика є **вокальна** та **інструментальна**. Вокальну музику виконують із супроводом та без нього (акапелла).

Т. Петриненко «Пісня про пісню» у виконанні гурту ManSound (акапелла), Й. С. Бах. «Жарт», Л. Горова. «Музика звучить».

Визнач, до якого виду музичного мистецтва належить кожен із творів. Опиши емоції, які виникли в процесі прослуховування.

батьора

грайлива

ніжна

ласкава

грізна

зворушлива

мужня

Райдуга (М. Маліновська).

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

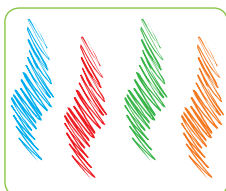

Що роблять діти, зображені на картині? Який вид мистецтва представлений? Що ти про нього знаєш? Придумай і розкажи історію за сюжетом картини.

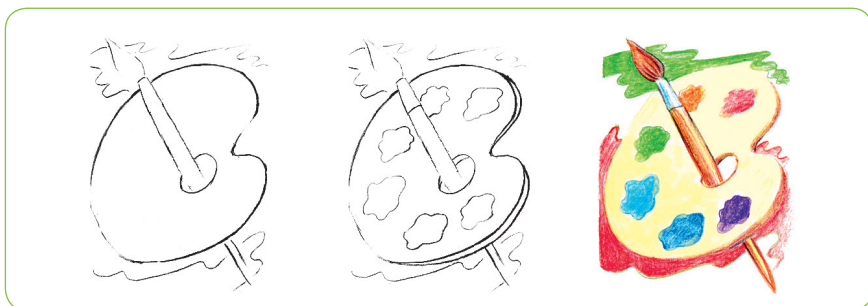

Встанови відповідність між художнім матеріалом і його зображенням.

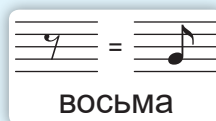
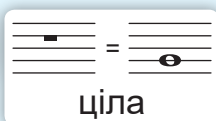

Намалюй композицію лініями, штрихами чи плямами із символами твого улюбленого виду мистецтва.

Пригадай, як позначають у музичному записі різні тривалості нот і пауз. Відтвори за нотним записом ритм пісні «Пташка маленька».

«Пташка маленька» (пісня-гра). Слова народні, музика В. Верховинця.

Хор Пташка

Пташ-ко ма-лень - ка, де тво - я нень - ка? Десь лі-та - є. О!

Мати

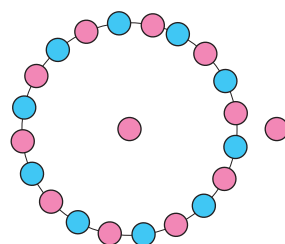
Вер-та - єть - ся. На ма-ків - ці си-ді-ла, дріб-ний ма - чок дзьо-ба - ла

Хор

дзьоб, дзьоб, дзьо-ба-нець, хо - дім, пташ-ко, у та-нець, цок, цок,

цо - ки цок, цо - ки, цо - ки, цок, цок, цок!

Перебіг гри: у центрі кола-хору – Пташка, поза колом – Пташка-мати, яка, відповідно до тексту пісні, «влітає» в середину кола. Разом із вступом хору починається загальний танець: діти парами виконують колисання на місці або кружляють доріжкою по колу.

раз

два

раз

два

Танцювальний рух «Колисання»

СЛІДАМИ НАЙДАВНІШОГО МИСТЕЦТВА

Давай «здійснимо» мандрівку до незвичайної печери Ласко, що у Франції. Її стіни вкриті малюнками давніх людей.

Малюнки давніх людей

Що ти можеш сказати про образотворче мистецтво давніх людей? Що вони зображали? Поміркуй, чи можна сказати, що мистецтво зародилося в печерах?

Неймовірно, кольори на стародавніх зображеннях збереглися навіть через тисячоліття.

Давні митці знали будову та звички тварин.

Згадай, що художників, які малюють тварин, називають **аніمالістами**, а картини із зображенням тварин – **аніمالістичними**.

Уявімо танці давньої людини. Обоюючи природу, різноманітними рухами і жестами вона відображала свої відчуття, настрої; імітувала поведінку тварин чи рухи під час праці. Мабуть, такі танці давня людина супроводжувала грою на стародавніх музичних інструментах. Поміркуй, якими вони були.

Й. Накада. «Танець дикунів».

Схарактеризуй мелодію твору. Як назва твору вплинула на його сприймання?

Перегляд. Мультфільм «Льодовиковий період 4». Пісня «Ми – сім'я».

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

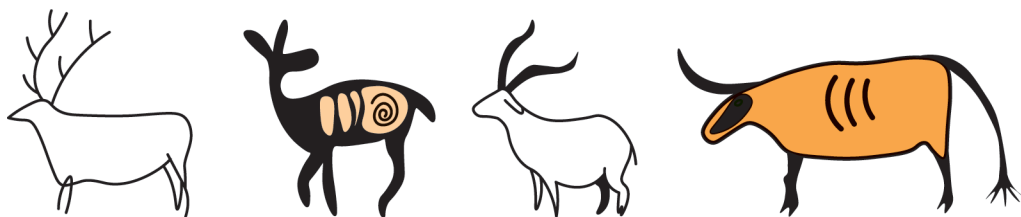
Уважають, що давні люди вміли дуже гарно імітувати звуки довкілля (грім, каміння, що падає, вода, що ллється, крики птахів тощо). Цим вони користувалися, наприклад, під час полювання.

Добери предмети або музичні інструменти, якими можна передати звуки природи. За бажанням разом із друзями придумайте танець давніх людей.

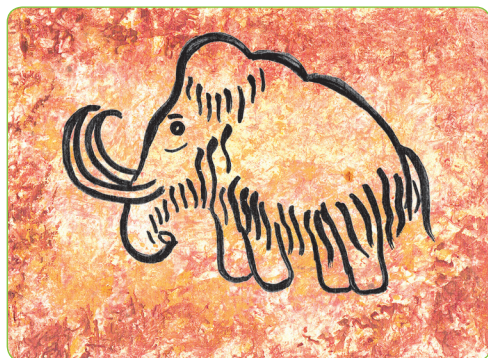
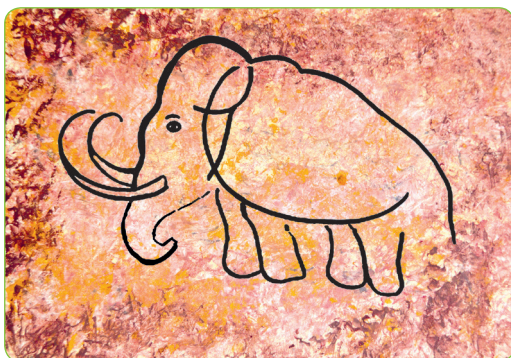
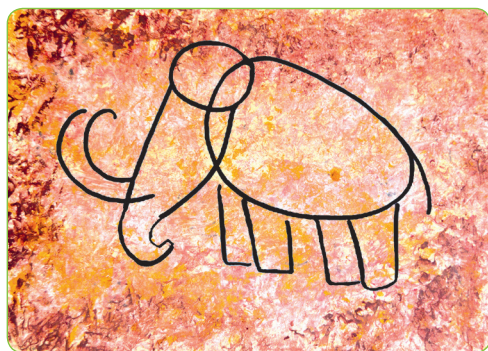

Уяви себе давнім художником. Намалюй контури тварин.

За бажанням можеш створити «наскальний малюнок». Для цього потрібно: нанести фарби жовтого та коричневого кольорів способом штампування (жмаканим папером); зобразити «стіну скелі»; намалювати контур і додати деталі тварин.

У вільний час поцікався стародавнім мистецтвом України. Разом із друзями створи лепбук «Найдавніше мистецтво» й оформи виставку з «наскельних малюнків».

Контур – лінія, що окреслює форму предмета, обрис.

«Дружба». Музика А. Олейнікової, вірші Л. Ратич.

Сон-це по-смі-ха-єть-ся у не-бі, чи зби-ра-є хма-ри гріз-ний час, су-му-
 ва-ти зов-сім нам не тре-ба, на-ші дру-зі не по-ки-нуть нас! У тяж-ку го-ди-ну,
 у скрут-ну хви-ли-ну па-м'я-та-ю-щас-тя го-лов-не сво-є: дру-зі по-руч бу-дуть, ме-не не за-
 бу - дуть, бо у ме - не дру - зі, вір - ні дру - зі є!

2. Як же добре нам усім дружити,
 Щірі друзі, як надійний міст!
 Як без них на світі можна жити?
 В гарній дружбі завжди гарний зміст.
 Приспів.

Поміркуй, як ти будеш виконувати пісню.

Темп

швидко

повільно

помірно

Гучність

гучно (*f*)

тихо (*p*)

не дуже гучно (*mf*)

Настрій

весело

сумно

грізно

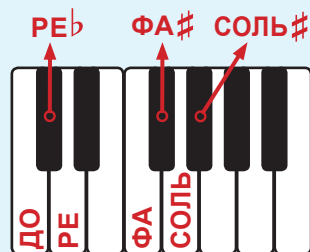
Зверни увагу: в нотному записі з'явилися дивні значки. Знайомся:

дієз $\sharp$ – підвищує ноту на півтону,

бемоль $\flat$ – понижує ноту на півтону,

бекар $\natural$ – відмінняє дію бемоля і дієзу.

На клавіатурі фортепіано такі значки є чорними клавішами.

ПРИГОДИ НЕЗВИЧАЙНИХ ДРУЗІВ

Запрошую тебе у Джунглі – важкопрохідні хащі. Саме там за сюжетом казки Р. Кіплінга «Мауглі» маленьке, слабке, ніжне людське дитинча знайшло друзів-звірів.

Ілюстрація Г. Глікмана
до книги Р. Кіплінга «Мауглі»

Де відбуваються події? Що ти можеш сказати про персонажів картини? Як вони розміщені в композиції ілюстрації? Поміркуй, чому ми яскраво сприймаємо кожного персонажа казки. Яку роль відіграє тло картини? Пригадай із вивченого у другому класі, чим особлива ілюстрація, яка її роль у книзі?

Тло – задній план картини, малюнок, який підкреслює, виділяє основні елементи зображення.

Перегляд. А. Прайер. Балет «Мауглі» (фрагмент).
Мультфільми (на вибір) «Книга джунглів» («Пісня друга»),
«Мауглі» (танець пітона Каа).

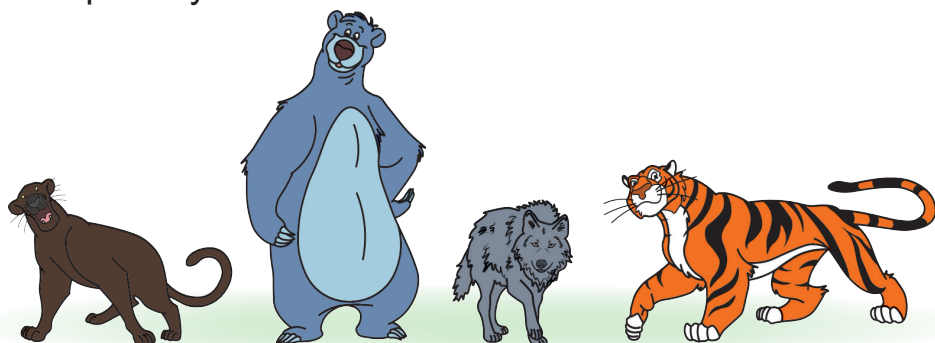
Які види мистецтва представляють твори? Яка музика (вокальна чи інструментальна) прозвучала?

Героїв мультфільмів створюють **художники-мультплікатори**. На дозвіллі переглянь різні мультфільми про Мауглі. Поміркуй, як вони створені (мальовані, комп'ютерні, лялькові тощо).

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Спробуй рухами і пантомімою показати головних героїв казки про Мауглі.

Намалюй друга (подругу) Мауглі акварельними фарбами. Визнач і наміть олівцем фігури, з яких можна утворити тварин. Зобрази контур. Тонкими мазками пропиши хутро фарбами (спочатку світлими, потім темнішими кольорами). Додай деталі: очі, ніс, пащу тощо.

За бажанням можеш виконати ілюстрацію до книги Р. Кіплінга «Мауглі» так: пропиши фарбами тло, доповни композицію рослинами джунглів. Виріж раніше намальованих тварин і наклеї їх на тло.

Ти виконав (виконала) незвичайну роботу! Якщо захочеш у вільний час зустрітися з друзями Мауглі, подивися мультфільми, спектакль чи балет.

Заспівай пісеньки персонажів казки Мауглі. Разом із друзями спробуйте створити фрагмент музичної історії за мотивами цієї казки: придумайте текст ведучому, Мауглі тощо. А починати можна ось так: «У далеких джунглях звірі раптом почули незвичайні звуки: то плакало маленьке дитинча Людини...»

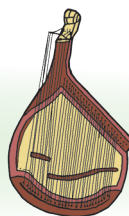
Зу - би, кіг - ті, як но - жі. Зві - рі, хто - ку - ди бі - жить!
За - раз бу - де не до ігр! Бо я сприт-ний лю - тий тигр!

Ме-не в джун-лях всяк бо - їть-ся, хо - ча схо-жа я на ки-цю.
Бо не зна - ю про ма-не-ри. Я не-без-печ-на! Я-ПАН-ТЕ-РА!

Назви зображені музичні інструменти. Поміркуй, тембрами яких музичних інструментів доцільно озвучити персонажів казки про Мауглі. Поясни.

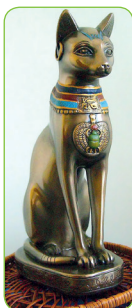
ФОТОТУР ДО АФРИКИ

Африка! Африка! Дивна країна!
Мавпу й слона ви зустрінете там...

Н. Красоткіна

Скульптура первісного зубра

Єгипетські скульптури Бастет

Індійський наскельний рельєф

Н. Макман. Слони

Поглянь на скульптури слонів. Одну з них (праворуч) можна оглянути з усіх боків. Це **кругла скульптура**. Іншу (ліворуч) – лише з одного боку, тому що вона розміщена на площині – тлі. Це – **рельєф**.

Із поданих скульптур визнач рельєф. Із якими видами мистецтва пов'язана скульптура? Наведи приклади.

Існує два види скульптури: **кругла** та **рельєф**.

К. Сен-Санс. «Карнавал тварин» («Вступ і Королівський марш лева», «Черепаха»).

Що ти уявляєш, слухаючи музику? Як тобі допомогла назва (програма) твору під час слухання музики? Пригадай, як музика може «змальовувати» різних тварин.

темп

тембр

характер мелодій

гучність

Весела Африка.

Перегляд. Мультфільми «Тварини Африки». Мультфільми українською мовою про тварин «З любов'ю до дітей».

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Відтвори рухами і пантомімою зміст вірша Я. Яковенко.

На базарі жираф
Вибирає теплий шарф.
Переміряв чималенько —
Усі шарфи коротенькі.
Є великі, є маленькі
Є широкі, є вузькі,
Є блискучі, наче змії,
Та нема на довгу шию.
І, нарешті, в продавщиці
Він купив дві гострі спиці.
І тепер собі жираф
Дома в'яже довгий шарф.

Зроби з пластиліну на згадку про фототур рельєфну композицію. Підготуй основу з тлом. Зліпи деталі краєвиду (рослини, сонце тощо) й елементи частин тіла тварини. Об'єднай усі частини рельєфної композиції.

На дозвіллі сфотографуй скульптури місцевості, де ти живеш. Дізнайся, з якого матеріалу вони створені. Разом із дітьми твого класу оформи́ть фотовиставку у школі.

«Слоненя». Музика І. Білика, слова Б. Голод.

Із да-ле-ких кра-їн, де не-ма-є зи-ми, не пос-лу-хав-ши ма-му-сло-ни-ху, у-тек-

ло сло-не-ня і по-ба-чи-ли ми, як, су-мю-чи, йде во-но ти-хо. Сло-, сло-, сло-не-

ня, сло-сло, сло-не-ня-ко. З Аф-ри-ки ди-тя за-ві-

та-ло до на-шо-ї хат-ки.

Як до столу сідав, роззявляючи рот,
На сніданок з'їдав манну кашку,
Потім – сир і салат, пироги, бутерброд,
На кінець молока вип'є чашку.

Приспів.

На очах у криниці міліє вода,
Нас чекає, напевно, засуха...
Не лякайтеся, це не природна біда –
Лиш маля миє хобот і вуха.

Приспів.

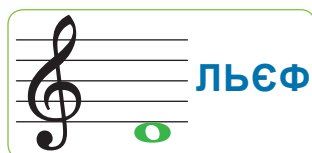

Хай кружляє тепер феєрверк завірюх,
Без проблем може гість зимувати,
Бо купили пальто, теплий шарф, капелюх –
Будем сміло узимку гуляти!

Приспів.

Розгадай ребуси.

ЦІКАВІ НЕЗНАЙОМЦІ

Усім відомо, що шишки, жолуді, горішки, каштани – плоди дерев. Пропоную тобі подивитися на них, як на складові незвичайних статуєток.

Цікаво, що статуєтки виготовлені з каміння чи глини, з'явилися ще за часів первісної людини. У ті часи вони були священними. А ще давні люди вірили у їх магічну силу.

Трипільські статуєтки

Кого тобі нагадує форма зразків найдавніших статуєток України?

Чим цікаві образи тварин? Роздивися, з яких матеріалів їх створили. Придумай загадки про них.

Статуєтка – невелика скульптура.

П. Морія. «У світі тварин».

Які емоції викликала у тебе ця музика? Хто її виконує?

радість

хвилювання

піднесеність

сум

тривога

Перегляд. Мультфільм «Льодовиковий період» (фрагмент).

Поміркуй, яку головну ідею розкрито у цьому мультфільмі.

ДОСЛІДЖУЄМО

Пригадай ноти на нотному стані. Прочитай текст.

Помандруймо Африки! Там в слонів, левів, бегемота звучить як н ри на фортіс мо. Мавпи-вуни ве щать, як си ни. На бе зі ріки зем гаряча, як на п жі. Усі чекають щ. м'я тигрів прийшла на во пій. Вони виг дали милими, без аг ї. Ма -тиг ня забав лося зі ста ньким тигром, тому вони трохи забарилися. А потім вони тихо, на піаніс мо, про щось «розмов ли»...

Роздивися форми природних матеріалів. Які частини тіла тварин вони тобі нагадують?

Створи статуетку тварини з природних матеріалів і пластиліну.

Цікаві вироби виготовляють сучасні умільці з соломи, листя кукурудзи, сіна, лози тощо. Створи разом із друзями лепбук «Вироби майстрів плетіння з природного матеріалу мого краю».

Пісня-гра «Ведмедик і лісові звірята». Музика і слова В. Верховинця.

Тихо, тихо, не будить,
То, напевно, спить ведмідь.
Цс-с-с!

Стережіться, бо той гість,
Як устане, всіх поїсть.
Цс-с-с!

Ой, рятуйте від біди,
Утікайте, хто куди!

Вивчи мелодію, слідкуючи за нотним записом. Помір-
куй, як потрібно виконувати цю пісню (з якою гучністю, у
якому темпі, де потрібно робити зупинки-паузи під час
співу). Виконайте пісню в ролях (оберіть Ведмедика і
лісових звірят).

Фермата – музичний знак,
що дає змогу збільшити ви-
конавцю тривалість звуку чи
паузи.

МАНДРУЄМО РАЗОМ ІЗ ОСІННЮ

... І дерево, що розлилось по небу
Біліше сонця, глибше океану,
Те дерево, що розділяє межі...

Е. Андіївська

Продовжимо мистецьку мандрівку і помилуємося осінніми краєвидами. Неймовірно, скільки енергії і життєвої сили у густих і сміливих мазках пейзажу.

В. Ван Гог. Тутове дерево, Сен-Ремі.

Поділись своїми враженнями від картини. Про що тобі «розповіли» кольорові поєднання першого плану картини, тла? Поміркуй, чи співзвучний живописний твір поетичним рядкам Е. Андіївської?

Пейзаж – картина або малюнок із зображенням краєвиду; загальний вигляд місцевості.

В. Купревич. «Осінній ескіз».

Добери емоційні характеристики музики. Якими засобами музичної виразності (мелодія, темп, тембр, динаміка) це досягається?

Перегляд. Мультфільми (фрагменти) «Осінні кораблики», «Лунтик. Жовті листочки».

Які міркування виникли у тебе під час перегляду мультфільму «Осінні кораблики»? Які висновки можна зробити?

ДОСЛІДЖУЄМО

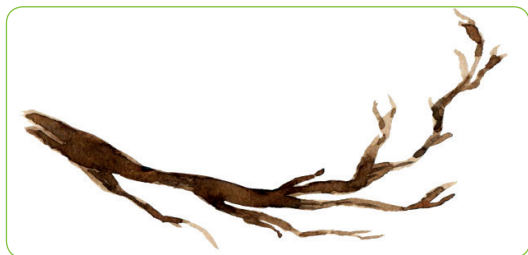
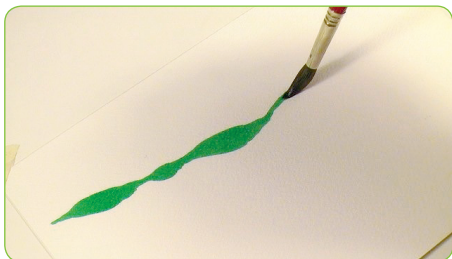

Які кольори, звуки, запахи осені ти можеш назвати? Створи «звукову картину» цієї пори року.

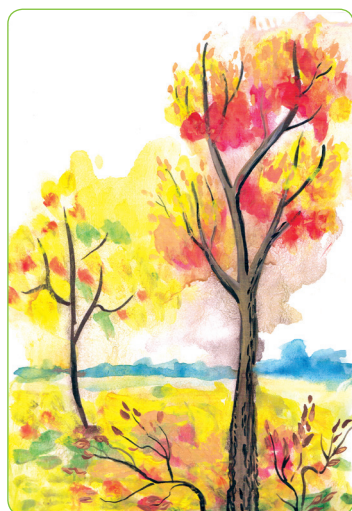
Щоб навчитися малювати гілку дерева, спочатку трішки натисни на пензлик й утвори товсту лінію. Потім, не відриваючи руки і послабляючи натиск, проведи кінчиком пензля тонку лінію. Утвори тоншу. Повтори знову.

Ти дуже швидко вчишся і тепер зможеш намалювати «живе» дерево з допомогою тонких і товстих ліній.

Намалюй гуашшю осінній пейзаж у техніці монотипії. Намість лінію горизонту, потім товстою лінією – стовбур дерева, тонкими лініями – гілки. Широкими мазками зобрази крону дерева, траву. Швидко притисни чистий аркуш паперу до ще вологих зображень. На утвореному відбитку домалюй різні деталі першого плану (гілочки, кущики, листочки тощо).

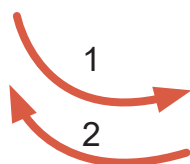

У вільний час помилуйся красою осінніх дерев і замалюй або сфотографуй красиві пейзажі.

«Листя пада, пада». Музика Л. Давидової, вірші А. Камінчук.

1. Лис-тя па-да, па-да, хо-лод-но зем - лі, вже ле-тять над са-дом у
 Приспів
 ви - рій жу-рав - лі. Де бу-ла тра-вич-ка, там су-хий по - кіс,
 спо - хмур-ні - ла річ - ка, змовк - ли гай і ліс

2. Ген за косогором
 Бовваніє сніг,
 Скоро, дуже скоро
 Захурделить сніг.
 Приспів

Разом із друзями створіть музичний супровід до цієї пісні. Уяви себе диригентом. Подивись у нотному записі музичний розмір. Диригуй, співаючи.

Крапочка поруч із нотою подовжує її звучання на половину її тривалості.

Розгадай ребуси.

ЧУДОВІ МИТІ БІЛЯ ВОДИ

...Ще ж є – блакить і води.
Тече й тече Дніпро.
Ще й осінь славна ходить,

благословля добром.
Дерев зважнілі віти
горять ясным вогнем...

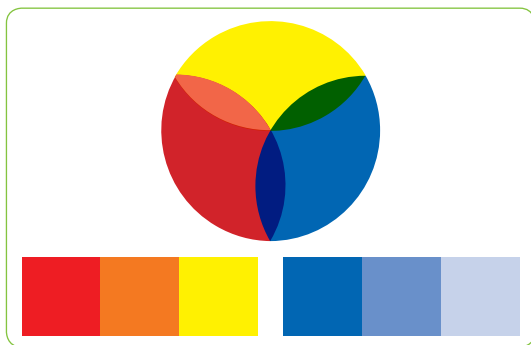
І. Сокульський

М. Коган-Шац. Золота осінь на Дніпрі

Уяви, як хлюпочуть і виблискують річкові хвилячки. Ми на березі річки. Яка краса довкола! Поміркуй, чому віддалені дерева менш насичені за кольором та менші за розміром. Пригадай, що тобі відомо про колірні контрасти.

Використовуючи кольорові схеми, назви основні, похідні, теплі та холодні кольори.

М. Равель. «Гра води».

Яка за настроєм ця музика? У якому регістрі виконується музичний твір (високому чи низькому)? Який пейзаж ти уявляєш? Чи допомогла тобі у цьому назва твору (програма)? Поясни.

РЕГІСТРИ

Низький

Середній

Високий

«Матроси». Веселкова ігroteка. Небо-земля-вода.

О. Щербаков. Кораблик

В. Бондаренко. Ремонт кораблика

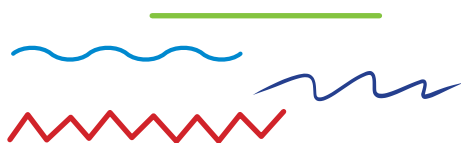
ДОСЛІДЖУЄМО

Досліди рух мелодії. Виконай її на звук «а» або називаючи ноти. А тепер виконай цю мелодію, замінивши звук «мі» на «мі^b». Порівняй мелодії.

На яку лінію схожа ця мелодія?

Пригадай, з чого починаємо роботу над пейзажем. Так, молодець, обираємо місцевість, красу якої будемо зображати, потім – формат паперу (вертикальний чи горизонтальний). Далі намічаємо лінію горизонту, стовбури дерев, їхнє відображення у воді, зволожуємо основу. Пишемо красу осіннього різнобарв'я аквареллю на вологій основі, добираючи поєднання барв неба і землі. Додаємо деталі.

Продовжуючи так натхненно працювати над пейзажами, ти досягнеш кращих результатів.

У вільний час поспостерігай за осіннім різнобарв'ям у природі, пошукай контрасти теплих і холодних кольорів.

Робота в групі. Разом із друзями створіть звуковий супровід до вірша на металофоні, використовуючи різні регістри (низький, середній, високий).

Хвиля хвилю доганяє... і на берег набігає...
Кожна в ажурних мережках і у блискітках-сережках.

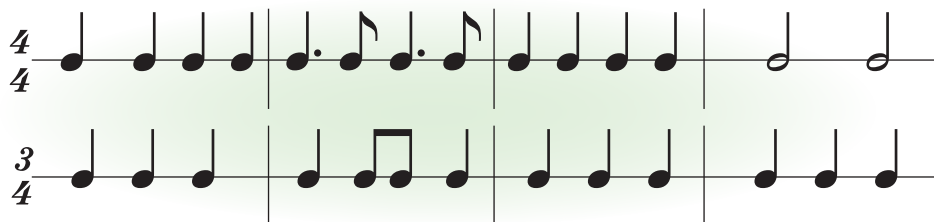
Одна одну доганяють. Час ті хвилі виміряють.
Йдуть розмірено, грайливо. Морські хвилі – справжнє диво!

Хвиля хвилю доганяє... і на берег набігає...
В море йдуть знов хвилі сині. Ой, які ж вони красиві!

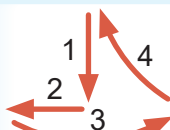
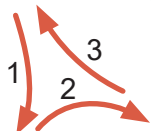
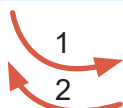
Н. Башинська

Робота в групі. Відтворіть на музичних інструментах ритми. Оберіть диригента. За допомогою різних темпів, регістрів і гучності створіть «звукові картини» «Буря на морі», «Ніжний плескіт хвиль».

Музичні розміри, схеми їх диригування.

МАНДРУЮЧИ ЗА ДОЩИКОМ

Якщо дощик проливний,
Парасольку я беру з собою,
Дуже яскрава і велика,
Жовто-червоно-блакитна....

М. Сидорова

Осінь – капризна Панянка, пора дощів. Навіть така неприємність, як дощ, не зіпсує тобі настрої, якщо візьмеш із собою у мандри різнокольорову парасольку. Прогуляємося разом із парасольками!

*Інсталяції з парасольок
м. Лоян, Китай*

*Інсталяції з парасольок
м. Харків, Україна*

Дивовижно, як звичайна парасолька від дощу може бути використана в творчості митців!

Використовуючи слова-підказки, визнач види орнаментів парасольок.

геометричний

рослинний

Звуки природи – справжня музика, яка звучить для нас щодня, варто лише прислухатися. От, наприклад, шум дощу. А чи можемо ми назвати його стукотіння музикою? Чому? Чи уміє дощик танцювати? Пригадай, як весело відскакують від землі дощові краплинки, як у калюжах починають бити маленькі фонтанчики. Це ж справжній танок!

В. Косенко. «Дощик». А. Вівальді. «Пори року. Літо» (Ч. 3. «Літня гроза»).

Порівняй «музичні дощі». Який із них можна назвати «танець дощику», а який «злива»? Чому? Порівняй дощі у різні пори року.

веселий

тривалий

сумний

грайливий

життєдайний

гучний

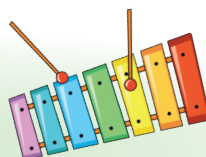
співучий

тихий

ЕКСПЕРИМЕНТУЄМО

Чи подобається тобі дощ? Можливо, це залежить від твого настрою, від того, чи сидиш ти у затишній кімнаті, чи він захопив тебе дорогою додому. Відтвори на музичних інструментах свої емоції від дощу.

Розглянь будову форми парасольок. Зверни увагу, що всі орнаменти komponуються в трикутнику. Визнач, у якій послідовності повторюються елементи орнаментів. Проплескай ритм орнаментів долонями.

Прикрась силует парасольки орнаентами, виліпленими з пластиліну. Поміркуй, які кольорові поєднання та візерунки будеш використовувати.

Чудово! Ти ліпиш із пластиліну вправніше!

У вільний час поцікався в мережі Інтернет, що розробляють сучасні дизайнери із парасольок.

«Парасольки». Музика і слова А. Олейнікової.

До-щик знов пі-шов стри-бать по ву-ли-цях, "Кап-кап-кап" на-спі-ву-є у-сім,
лю-ди всі в су-хі під'їз-ди ту-лять-ся. "Кап-кап-кап", спі-ва-є до-щик їм.

Приспів
Що-би не про-мок-ну-ти, ніг не за-мо-чи-ти, тре-ба па-ра-соль-ки нам до рук у-зять.
І то-ді ве-се-лі крап-лі бу-дуть нас наз-до-га-ня-ти, щоб про па-ра-соль-ки з на-ми за-спі-вать.

Па-ра-соль-ки, па-ра-соль-ки, па-ра-соль-ки, па-ра, па-ра, па-ра-соль-ки,

Хай дощить, уже немає значення,
«Кап, кап, кап», – над нами дощ співа.
Із дощем ми вийшли на побачення,
«Кап, кап, кап», – підстрибують слова.

Приспів

За нотним записом відтвори ритм пісні; розучи мелодію; поміркуй над характером виконання.

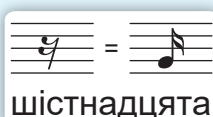
Зверни увагу! В нотному записі пісні трапляються

ось такі нотки . Вони можуть виглядати ще й так:

 або . Це – шістнадцяті тривалості.

А так записують шістнадцяту паузу .

шістнадцята

МАНДРУЄМО У СВІТ НАТЮРМОРТУ

Королева Осінь
Всіх до столу просить.
Всіх без винятку частує
Й для Зими запас готує.
Н. Замрія

П. Сезанн. Натюрморт з яблуками і апельсинами

Що можна сказати про цю картину? Які предмети на ній здаються далекими від нас? А близькими? Які розміщені між далекими й близькими? Що найбільше привертає увагу в картині? Поміркуй, що допомогло автору досягти гармонії форм і кольорів.

Натюрморт – картина, на якій зображені предмети побуту, квіти, фрукти.

Красу природи композитори часто втілюють у програмних творах. Програмою може бути назва твору або літературний опис. Наприклад, до кожного з відомих тобі концертів А. Вівальді «Пори року» композитор долучив розгорнуті віршовані програми. На думку автора, це допомагає виконавцю краще донести до слухача зміст музики.

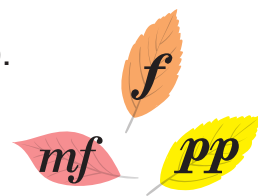

А. Вівальді. «Пори року. Осінь» (фрагмент).

Які твої враження від прослуханої музики? Як музика «розповіла» про осінь? Поміркуй, чи відповідає вірш П. Копосова характеру музики. Поясни.

Жнивам кінець, для хліборобів – свято.
Віддать потрібно шану врожаю.
З піснями йдуть до поля радо,
Щоб вдячність висловить свою.

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Робота в групі. Уяви, що ожили зображені овочі і фрукти. Придумайте та інсценізуйте діалоги / монологи / пісеньки / танцювальні рухи «персонажів» картини.

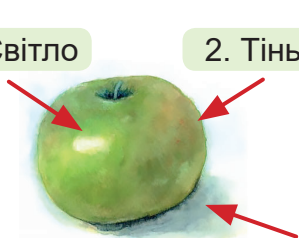
К. Білокур. Натюрморт

Порівняй форми яблука і м'яча. Знайди на червоному яблуці освітлену і затемнену частини. Зверни увагу на тінь, що падає, та визнач її форму.

1. Світло

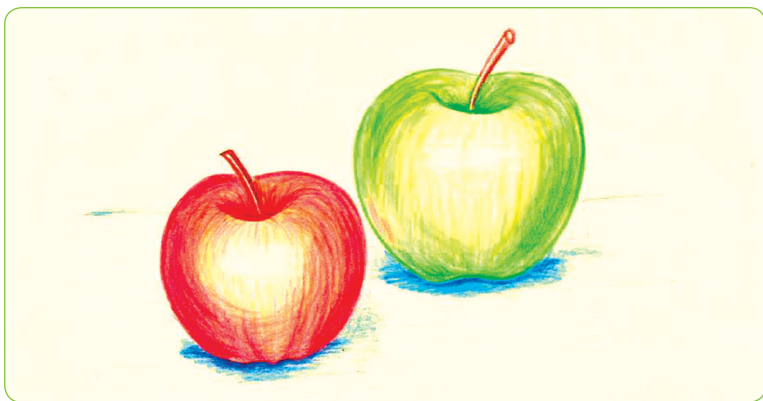
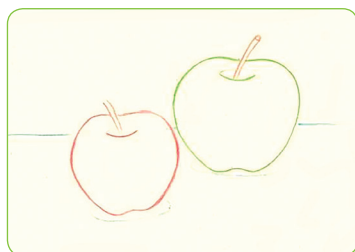
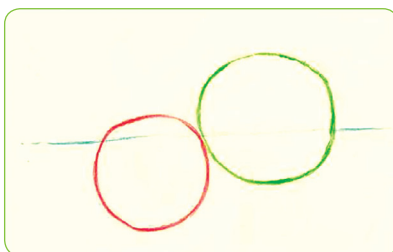
2. Тінь

3. Тінь, що падає

Намалюй кольоровими олівцями яблука, передай об'єм. Спочатку зобрази кола, уточни форму яблук. Дужкою відміть місце плодоніжки та наміть плодоніжку. Заштрихуй олівцями. Жовтим – освітлену частину кожного яблука, червоним (зеленим) затемнену, блакитним – тінь від яблука.

У вільний час поспостерігай, як змінюється тінь на предметах від різного освітлення. Досліди, за яких умов тінь, що падає, маленька, а за яких – велика.

«Врожайна». Мелодія народна, вірші Н. Кукловської.

1. О - сінь на - сту - пи - ла, яб - лук на - тру - си - ла. Ось і гру - ші, й сли - ви -

і смач - ні, й кра - си - ві. Ой, так, ой так, так, і смач - ні, й кра - си - ві.

2. А в городі густо
Буряків, капусти.
Ой, які врожаї
В нашім ріднім краї
З жита та пшениці
Гарні паляниці.
Всіх ми почастиєм
Ще й і затанцюєм.

Виконай танцювальні рухи («вихилясник») із притупуванням під мелодію пісні.

*Вихилясник
Раз*

*Вихилясник
Два*

*Притупування
Раз, два, три*

СКЛАДАЄМО НАТЮРМОРТ

Опале листя за вікном
Складає ковдру кольорову
Дрімає міцно тихим сном
Чекає зустріч ту зимову.

Л. Сафар

А. Зражевський. Осінній натюрморт

Роздивися натюрморт, чим він особливий? Визнач композиційний центр, зображення першого плану. Розглянь виділені фрагменти та назви відтінки кольорів листя. Поміркуй, що зробив художник, щоб відтворити відчуття глибини простору?

М. Легран. «Осінній сум» (саксофон).

Який із запропонованих віршів, на твою думку, можна уявити програмою до цього твору? Поясни.

Поміркуй, на яку лінію подібна мелодія цього твору.

Саксофон

Розгулялась, веселиться,
Прикрасила все барвисто
І шипшинове намисто
Одягла собі на шию...
Та чого тільки не вміє
Осінь, щедра господиня!

Т. Шевченко

Вже зриває вітер
Золото беріз.
Застогнали віти,
Похилились вниз.
Листячко тріпоче,
Сумно шелестить,
Заховатись хоче,
Боязко тремтить.

Марко Вовчок

Виконай поспівки на голосний звук. Порівняй їх за настроєм.

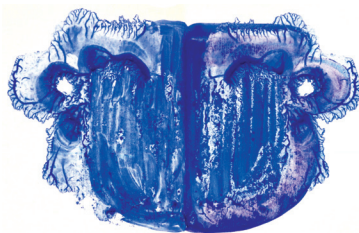

Визнач настрій кожної кольорової гами.

Поєднай техніки монотипії та друку листям (квітами) і створи натюрморт гуашшю.

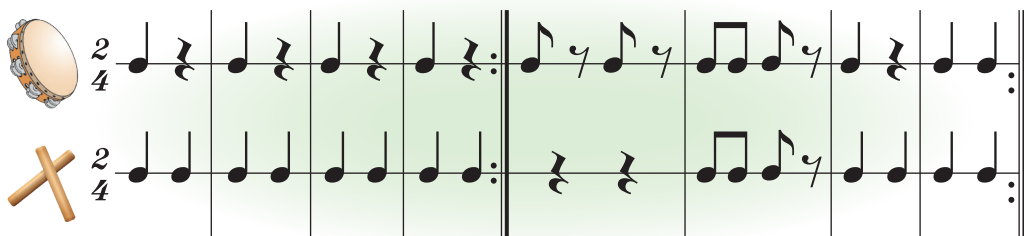
Продумай композицію натюрморту (розміри та розміщення предметів). На одній частині зігнутого по вертикалі паперу намалюй половину вазы. Другу половину вазы віддрукуй. Пропиши передній план та тло. Утвори різними барвами букет із відбитків квітів та листочків.

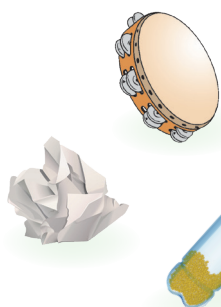
Тепер ти відчуваєш свої творчі можливості? Оформи разом із дітьми твого класу виставку «Осінні мотиви».

Разом із друзями виконайте ритмічний супровід до пісні «Урожайна».

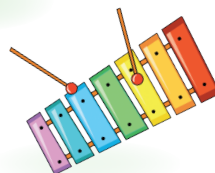
Робота в групі / парі. На шумових і ударних інструментах придумайте, обговоріть виконання і виконайте «Музику осені» за схемами:

Швидко
ff mf f p

Повільно
pp p tr f p

У музиці для відтворення суму чи радості композитори використовують **лад**. Поширені лади в музиці – **мажор** (яскравий) і **мінор** (затемнений).

Виконай поспівку. Її мелодія мажорна чи мінорна? Поясни.

Пригадай і виконай пісні про осінь. Які, на твою думку, мажорні, а які – мінорні?

ТАК ПОЧИНАЄТЬСЯ ЗИМА

Летять, летять сніжинки
На поле, ліс і сад,
Веселий свій таночок
Танцює снігопад.

В. Кленц

Н. Ільїна. Мій Всесвіт

Що ти можеш сказати про місце, де відбуваються події на картині? Як художниця відтворила глибину простору?

Удивись уважно і ти помітиш, що віддалені будинки ніби тануть у повітрі, набувають менш чіткі обриси і меншу контрастність порівняно зі спорудами першого плану. Всі ближні будинки сприймаються детально.

Поміркуй, чи можна вживати слово «сюжет» щодо картини чи малюнка. Поясни.

А. Вівальді. «Пори року. Зима» (фрагмент).

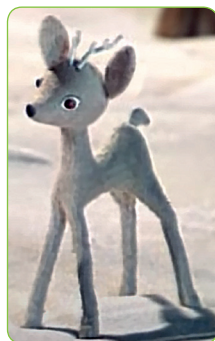

Якою ти уявляєш зиму, слухаючи музику? Поясни, завдяки яким засобам музики (темп, гучність, мелодія, ритм) було створено таке враження.

Перегляд. Мультфільм «Оленятко – Білі Ріжки» (фрагмент).

Добери слова, які б схарактеризували головну ідею мультфільму. Яка музика супроводжує мультфільм? Це мальований чи ляльковий мультфільм? Які декорації до мультфільму було створено?

дружба

навчання

відпочинок

мрія

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Інсценізуй вірш О. Сенатович: розкажи з відповідною інтонацією, супроводжуй розповідь жестами, рухами. Поміркуй, якою мелодією – мажорною чи мінорною – краще озвучити такий вірш. Поясни.

Падав сніг, падав сніг –
для усіх, усіх, усіх:
і дорослих, і малих,
і веселих, і сумних.
Всім, хто гордо носив ніс,
він тихцем сідав на ніс.
А роззяві, як на сміх,
залетів до рота сніг.
Вереді за комір вліз
і довів його до сліз.
А веселі грали в сніжки –
сніг сідав їм на усмішки
і сміявся з усіма:
– Ой зима, зима, зима!

«Розкажи» разом з учнями твого класу за допомогою техніки колажу свою історію про перший сніг у тій місцевості, де ти живеш. Пригадай, як можна передати рух снігу, що падає.

Колаж – твір, виконаний способом наклеювання елементів із різних матеріалів.

«Зимонька-зима». Музика та вірші А. Мігай.

Сту-ка - є ввік - но гос-тя ча-рів - на, знов до нас прий - шла

Приспів

зи - монь - ка - зи - ма. Ой, зи - ма, зи - монь - ка - зи - ма,

за - тан - цю - є, за - спі - ва - є зи - монь - ка.

3. Вибігла на двір Весела дівтора, Сипала сніжком Зимонька-зима. Приспів

Як ти вважаєш, мелодія пісні мажорна чи мінорна?
Поясни. Виконай супровід до пісні. Співай пісню під
власне диригування.

2/4

2/4

ЗАВІТАЄМО ДО БІЛОЇ ПАНІ

В білосніжному жупані,
У м'якеньких чобітках
Йде по світу біла пані –
Срібний посох у руках...

Що не ступить – застеляє
Срібним снігом кожен слід.
Біла пані ледь ступає –
Каблучки збивають лід...

М. Савка

*Ілюстрації Дж. Седлачек, Е. Ле Каїна, Б. Ібатулліна, В. Єрка
до казки Г. Х. Андерсена «Снігова королева»*

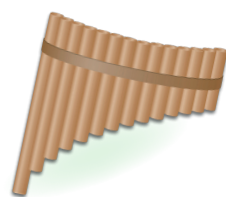
Розглянь та порівняй образи Білої пані художників із різних країн. Як зобразив кожен із них льодяну красу? Розкажи, якою ти уявляєш Зиму? Який характер має Біла пані? Поміркуй, чи може Зима творити. Які сюжети вона б намалювала?

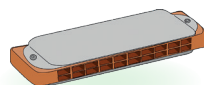
«Молода зима». Я. Музіка, соліст М. Блощичак (най, губна гармоніка).

Який характер зими відтворила музика? Порівняй її із «музичною» зимою А. Вівальді. Як «допомагають» обрані тембри для створення відповідного образу зими? Чи зміниться він, якщо солістами були б труба або контрабас?

Най (флейта Пана)

Губна гармоніка

грізна

сувора

спокійна

морозна

сумна

Перегляд. Мультфільм «Крижане серце» (фрагмент).

ЕКСПЕРИМЕНТУЄМО

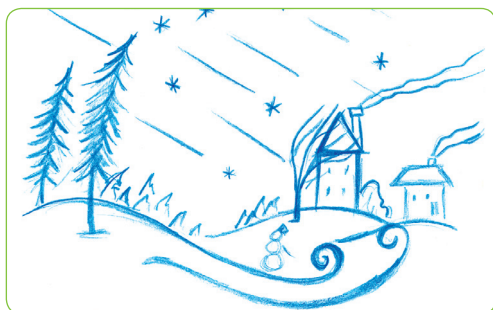

Виконай на ксилофоні (металофоні) чи дзвіночках «мелодії зими». Порівняй їх. Придумай власні.

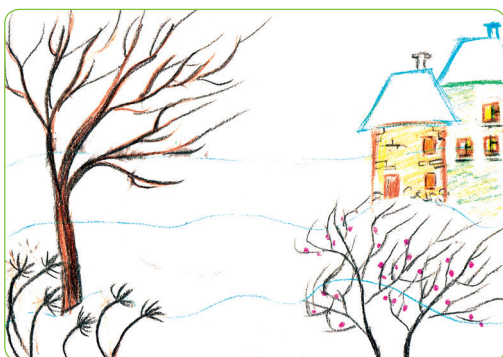

Порівняй малюнки. Знайди, чим вони схожі, а чим відрізняються.

Створи разом з учнями твого класу вернісаж малюнків за зимовими сюжетами для учнів 1-х і 2-х класів, використовуючи воскові олівці та акварельні фарби. Наприклад, «Сувора і люта Зима», «Ніжна і погожа Зима».

Вернісаж – урочисте відкриття художньої виставки.

«Про сніжинку» (українська народна казка з Поділля).

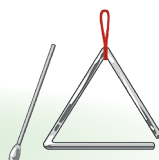
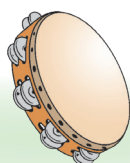
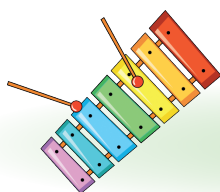
Одного грудневого ранку з неба на землю плавно спускалася сніжинка.

– Яка краса навколо! – захоплено милувалася маленька.

Вона уявляла себе царівною і кружляла у веселому танку. Сніжинка мала заповітну мрію – побачити людей. Та найбільше їй хотілося поспостерігати за тим, як танцюють діти.

Так, захопившись легким кружлянням, красуня не помітила, як дужий вітерець підхопив її та поніс до лісу...

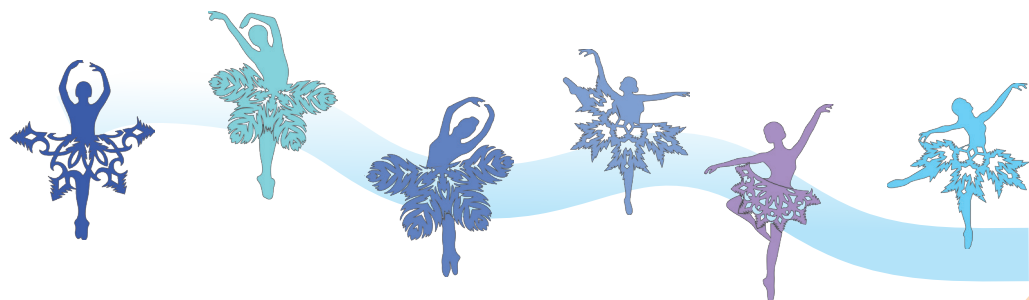
Придумай кінцівку казки. Створи звуковий супровід до неї.

Заспівай пісеньку сніжинки. Як, на твою думку, потрібно її виконати – весело чи сумно, у якому темпі і динаміці?

Я зи - ми ди - тин - ка, _____ кра - су - ня - сні - жин - ка
Мо - ро - зець - то мій та - тусь, _____ дід мо - роз то мій ді - дусь,
Ко - ли - са - ла ме - не ві - хо - ла, а зи - ма на щіч - ки ди - ха - ла,
І то - му я та - ка го - жа, на ма - тін - ку зи - му схо - жа.

КАЗКОВІ ПРИГОДИ ВЕСЕЛИХ СНІГОВИЧКІВ

Баба, баба, баба,
Баба снігова.
З гірки позирає

Начебто жива.
Очі – як вуглини
І морквяний ніс...

М. Ровенко

Завітаймо на гостину до казкових Сніговичків, які дуже любляють пригоди. Чи подобаються тобі вони? Поміркуй, яку роль у створенні художніх образів веселих Сніговичків відіграли засоби художньої виразності: об'ємна форма, фактура, колір.

Із поданих слів назви ті, які належать до робіт.

скульптура

статуетка

рельєф

кругла

сувенір

народна іграшка

Фактура – характер поверхні мистецького твору, його обробка.

Наближаються новорічні свята. Кожен до свята готується по-різному – хтось пише листи до Святого Миколая, хтось відвідує крамнички в пошуках подарунків тощо.

Перегляд. Мультфільм «Святий Миколай». Із циклу «Різдвяна Казка». С. Родько, Л. Борисяк. Казка-мюзикл «Сніговик повертається» (фрагменти).

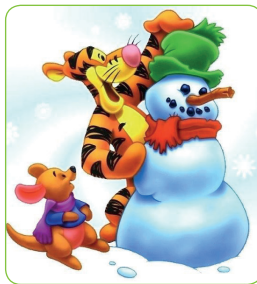
Мюзикл – музична вистава, у якій поєднуються музика, хореографія (зокрема сучасна естрадна) і театральне мистецтво.

О. Петров. «Зник сніговик».

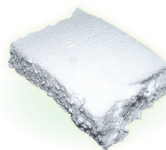
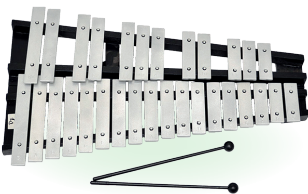

Пошукай на дозвіллі інформацію про мультфільми чи кінофільми в мережі Інтернет про сніговиків.

ДОСЛІДЖУЄМО

Досліди звучання цих предметів і музичних інструментів. Створи музичні імпровізації «Свято наближається».

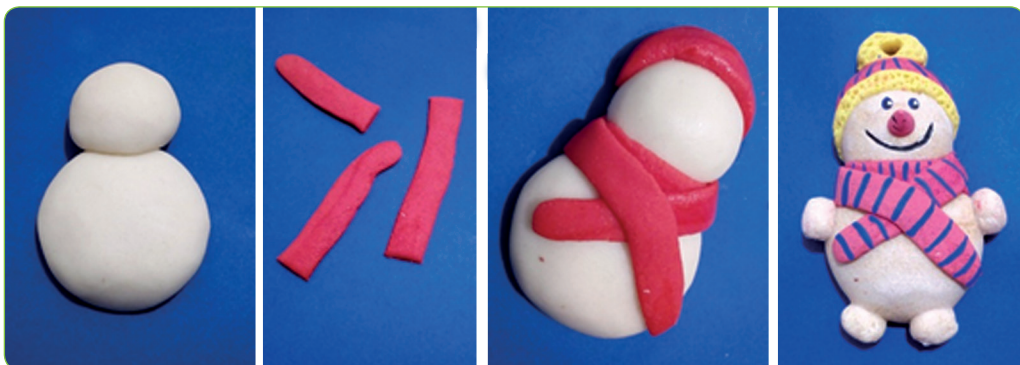

У прийдешні новорічні свята хочеться творити! Як тобі ідея зробити подарунковий сувенір своїми руками?

Тоді не гаймо часу і готуймо такі матеріали: солоне тісто (пластилін), шишки, гілочки, клаптики тканини, намистини. Виготовимо казкового Сніговика.

Рецепт солоного тіста: змішай у посудині жменю борошна і дрібної солі; добавай трішки води і заміси тісто. Під час ліплення використовуй стеки. З'єднуй деталі накладанням одна на одну, легким притисканням пальцями. Прикрась природними матеріалами, тканиною, намистинами, стрічками тощо.

Розмалювати сніговика ти зможеш гуашшю тільки тоді, коли він повністю підсохне.

Ідеї для казкової творчості

Виконай завдання з одним із віршів: інсценізуй (декламуй їх з рухами або покажи пантоміму); виконай реп-говіркою; придумай мелодію (наспівну або танцювальну).

Сніговик Морквяний Ніс
Вгору віника підніс
І питає: «Перехожі,
Чом на мене ви не схожі?»

О. Сенатович

Сніговик для сніговички
Сплів із снігу рукавички.
Попросила сніговичка:
– Подаруй ще й черевички
Із бурульок крижаних,
Буду ковзати у них.

М. Пономаренко

«Зимові свята». Музика і слова А. Салогуба.

1. Ой, на дво-рі сніг бі-лень-кий зем-лю по-си-па-є. Ми-ко-
А цей ве-чір вся ма-ле-ча ці-лий рік че-ка-є.
ла-я свя-то, Ми-ко-ла-я свя-то діт-во-ра че-
ка-є. Ми-ко-ла-я свя-то, Ми-ко-ла-я свя-то
до нас за-ві-та-є!

2. Вже на небі перша зірка людям сповіщає,
Що Святвечір в кожну хату знову завітає.
Роздество Христове, Роздество Христове,
Дітвора чекає.
Роздество Христове, Роздество Христове,
До нас завітає.

РІЗДВЯНІ ДИВА

Гей! Свята прийшли у гості!
Зустрічайте коляду!

З української колядки

О. Шупляк. Різдвяний дідух

Уяви, що ти всередині картини. Де тобі найбільше подобається? Що допомагає відчути святковий настрій? Які звуки «чуєш»? Поміркуй, як художник зобразив хатинки та дерева, а чому сніг намалював не білим? Які кольори ще використав? Поглянь угору, який незвичайний феєрверк! Іскри – колосся золотії пшениці, переплетений стеблами стовбур... Та це ж дідух – оберіг роду, символ урожаю, добробуту, українського Різдва!

Л. Горова. «Добрий вечір, люди». ManSound. «Santa Baby».

Схарактеризуй ці твори. Вони вокальні чи інструментальні? Чи є інструментальний супровід до співу?

Спів без інструментального супроводу називається **а капела** (а *capella* від *итал.* «як у капеллі»).

Перегляд. Казка з Татом. Різдвяна Рукавичка.

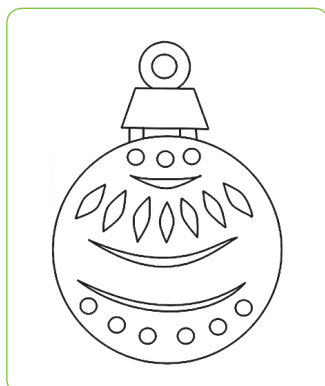
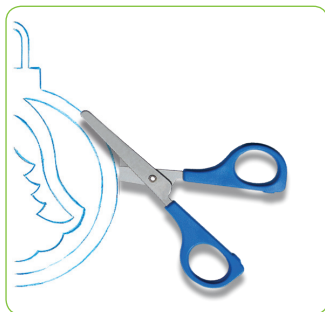
ДОСЛІДЖУЄМО

Подивися, як можна прикрасити вікна до свята. Який настрій викликають зображення? Проаналізуй, як розміщено зображення у форматі. Де знаходиться композиційний центр?

Створи різдвяні дива – перетвори вікна на казку за допомогою техніки витинання.

Прочитай текст. Про які свята йдеться?

Григоріанські свята, яких чекають у лютого, уже в розі... У ці дні бажають у щасливого з щастям, усього, щасливого настрою на весь рік. Школярі зичать щасливих знань і хороших результатів у навчанні.

Пригадай вивчені пісні. Разом із друзями складіть програму святкового концерту. Які музичні твори, що найбільше тобі сподобалися, ти слухатимеш на канікулах?

Сію, сію, посіваю
З Новим роком усіх вітаю!
Щоб Вам весело жилося,
Щоб задумане збулося,
Щоб ніколи не хворіли,
Щоб нічого не боліло,
Щоб, як квіти, Ви цвіли
Та сто років прожили!

Житом, житом із долоні,
По долівці, по ослоні,
Засіваю в вашій хаті –
Будьте дужі та багаті!
Щоб збулося все нівроку –
З новим щастям,
з Новим роком!

Розкажи, чим сподобалася тобі мандрівка світом Мистецтва до краси довкілля та у казкові сюжети. У чому був твій найбільший успіх? Що нового ти пізнав / пізнала? Які уміння стали для тебе корисними?

Розділ II. МАНДРУЄМО КРАЇНОЮ ДИВ І ФАНТАЗІЙ

ДИВО-ТРАНСПОРТ

Пасажирів і вантаж
Відвезе він вчасно враз.
Пливе, їде та летить –
Всюди швидко він домчить.

В. Дрьомов. Таємниця двох океанів

Чим незвичні ці транспортні засоби? Уяви, опиши транспорт, яким ти мандруватимеш країною Див і Фантазій.

Зроби припущення: для чого художник зробив ці замальовки?

Слухаючи інструментальну музику, ми можемо уявляти і фантазувати. Художники-мультиплікатори студії В. Діснея також фантазували під музику. У їхній уяві виникли різні кольори, форми і фантастичні образи.

Перегляд. Мультфільм «Фантазія» (1940 р.). Ч.І. Й. С. Бах. Токата і фуга ре-мінор. (00:03:46-00:13:33).

Як називається колектив музикантів, що виконував твір? Хто ними керує? Які музичні інструменти ти упізнаєш, переглядаючи мультфільм? Які кольори виникли в уяві художників мультфільму?

Г. Британ. «Друзі-мандрівники».

Придумай рухи під музику, виконай їх разом із друзями.

Гурт «Lion» пісня «Трансформери» з мультфільму «Трансформери» (фрагменти).

ДОСЛІДЖУЄМО

Досліди і розкажи про свої емоції після перегляду творів мистецтва.

спокій

злість

сум

мрійливість

рішучість

схвилюваність

радість

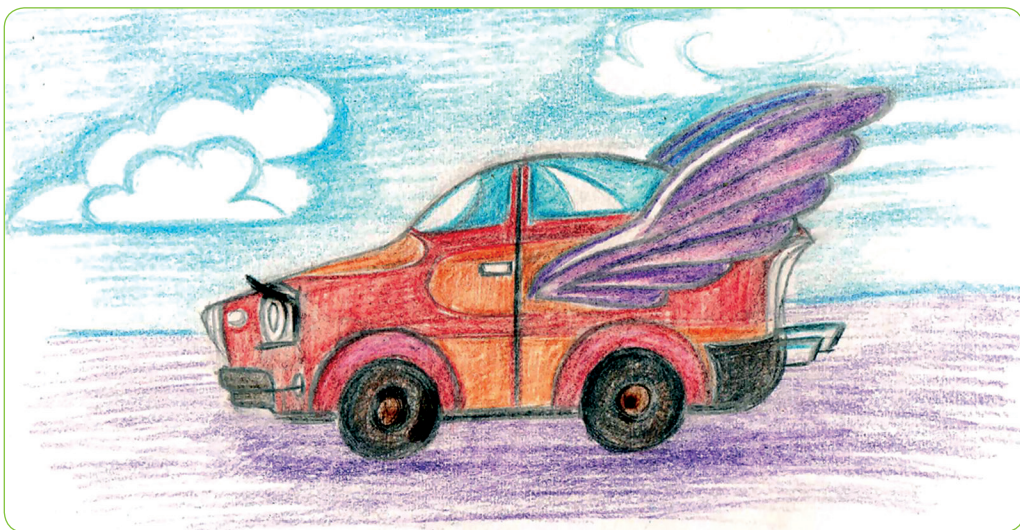
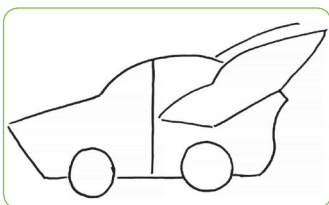
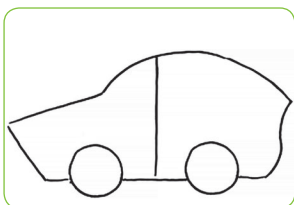
легкість

Як ти назвеш ці транспортні засоби?

Намалюй кольоровими олівцями транспорт для мандрівок країною Див і Фантазій. Використай контраст теплих і холодних кольорів, додай тло.

Твоя робота грандіозна! Розкажи рідним про твій художній успіх на сьогоднішньому уроці.

«Літак». Музика і вірші Д. Пташинської.

Мій лі - так пі-дій-ма-єть-ся в не-бо над міс - та-ми, лі-са - ми, мо -
 ря - ми. Бі-лим пта - хом ле - чу я до те - бе, хоч міль -
 йон кі - ло-мет-рів між на - ми. Мрі-я мо-я в со-няч-ну мить
 під-морг - не з - під не-бес не - по - міт - но. Бі-лий лі - так
 — в хма-рах ле - тить — до да - ле-ко-го щас-тя і світ - ла.

2. Душу спогад промінчик зігріє

У блакиті бездонного неба
 Мій багаж – лиш надія і мрії
 І мені більш нічого не треба.

Приспів

3. Щось веселе наспівує вітер,

Мій літак в небесах, наче птиця,
 Я лечу до прекрасного літа
 І байдуже, що це тільки сниться.

Приспів

У вільний час пошукай у мережі Інтернет інформацію про сучасні розробки транспортних засобів. Поділися інформацією про них із друзями за допомогою мистецтва (підготуйте фотовиставку, лепбук, фотоколаж тощо).

ФАНТАСТИЧНІ ІСТОРІЇ МІЖ ЗІРКАМИ

Посміхаються зорі в далекій імлі
І блакитні, і жовті, й червоні!
Не злічити тих зір! І великі, й малі!
І у кожної промінь в долоні!..

Н. Карпенко

М. Балабіна. Крижана планета

В. Філіппський. Фантастичний пейзаж

Холодні кольори

Теплі кольори

Чим притягують нашу увагу ці твори? Порівняй їх колорит (теплий чи холодний), розташування композиційного центру, перший і дальній плани. А яким ти уявляєш фантастичний пейзаж?

Іноді композитори називають свої інструментальні твори «фантазія» – це інструментальні п'єси, яким властиве вільне розгортання музичної думки.

В. Джозеф. «Фантазія» (фортепіано, скрипка).

Хто виконавець твору – соліст, ансамбль чи оркестр? Подискутуйте з друзями: цей твір належить до програмної чи непрограмної музики.

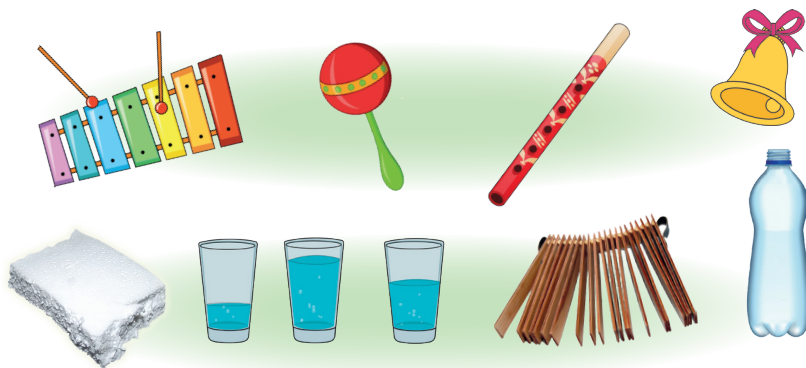
Який, на твою думку, тембр кожного з цих незвичайних музичних інструментів? Чому ти так вважаєш?

Ансамбль – спільне злагоджене виконання музичного твору кількома учасниками.

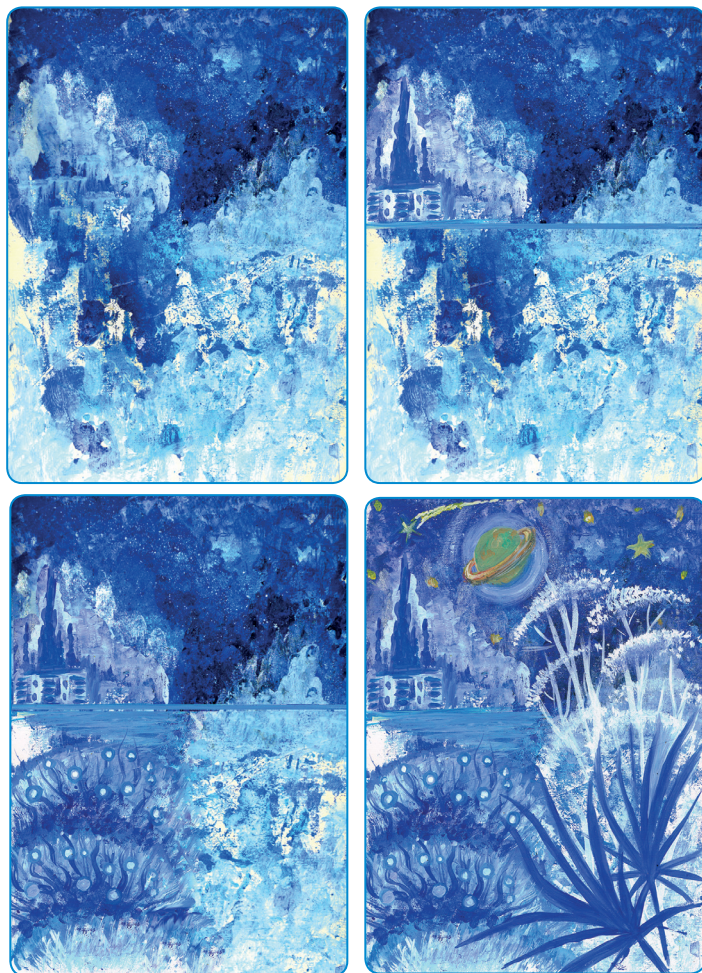
ЕКСПЕРИМЕНТУЄМО

Поекспериментуй зі звуками. Створи зимову фантазію.

Намалюй гуашшю холодних кольорів фантастичний пейзаж. Тло виконай у техніці монотипії. Потім на лінії горизонту узагальнено нанеси пагорби (споруди). Зобрази небесні тіла. Детальніше промалюй незвичайні рослини першого і другого планів.

У групі доберіть коментар до кожного намальованого твоїми друзями пейзажу.

Надзвичайно красиво!

Блискуче художнє виконання!

Фантастично!

Потужний прорив!

Новий підхід!

Пригадай свої роботи у техніці монотипії. Порівняй свої успіхи.

Робота в групі. Разом із друзями виконайте одним із видів ансамблю інструментальну «фантазію». Продумайте темп, гучність виконання.

Види музичних ансамблів

Дует

Тріо

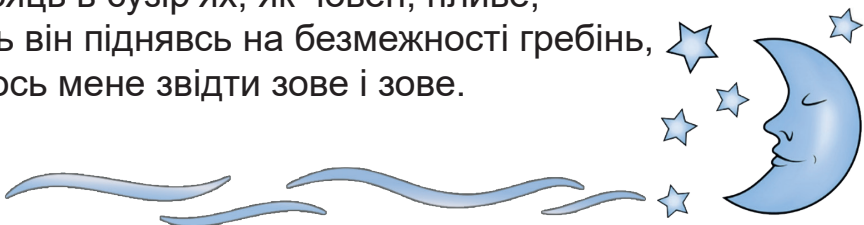
Квартет

Поцікався, які ще існують види ансамблів.

За бажанням разом із друзями придумайте звукове оформлення в ансамблі до уривку вірша І. Коваленка.

Зоряні хвилі хлюпають в небі;
Місяць в сузір'ях, як човен, пливе,
Ось він піднявсь на безмежності гребінь,
Хтось мене звідти зове і зове.

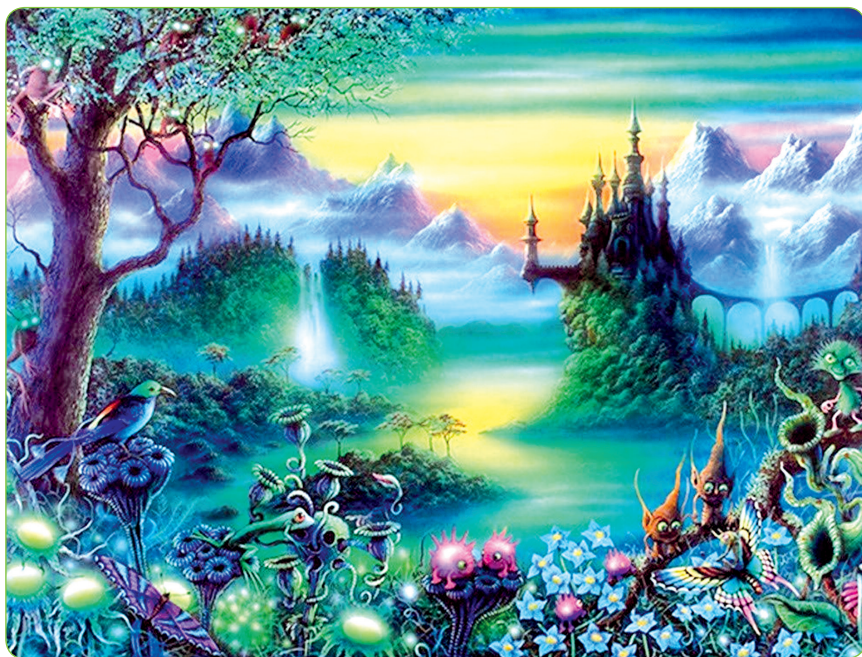

МІСЦЕ ЗУСТРІЧІ – СВІТ ДИВ І ФАНТАЗІЙ

Тихими зорями небо рясніє,
Мене надихає на спокій і мрії.
Всесвіт бентежить і думку, і око.
Він таємничий, безмежний, глибокий...

А.Скорик

Денні Флінн. Чарівне королівство

Як часто ти вдивляєшся в зоряне небо? Які фантастичні історії воно тобі навіює?

Уяви, що ти в картині. Розкажи, які звуки ти чуєш. Що відчуваєш? Хто поруч із тобою, а хто ховається у хащах? З ким ти потоваришуєш? Чому? Придумай імена цим істотам. Кого вони тобі нагадують?

Темі космічних мандрів присвячено низку творів різних видів мистецтва, зокрема кіно, музики.

ДіДюЛЯ. «Політ на Меркурій». О. Зацепін. Музика з мультфільму «Таємниця третьої планети» (фрагменти).

Схарактеризуй тембри звучання музичних творів. Твір «Політ на Меркурій» виконує соліст чи ансамбль? Опиши тембри звучання музики до мультфільму «Таємниця третьої планети».

темний

прозорий

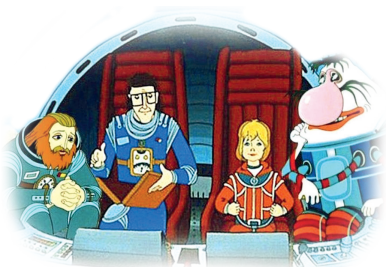
загадковий

таємничий

тривожний

світлий

зловіщий

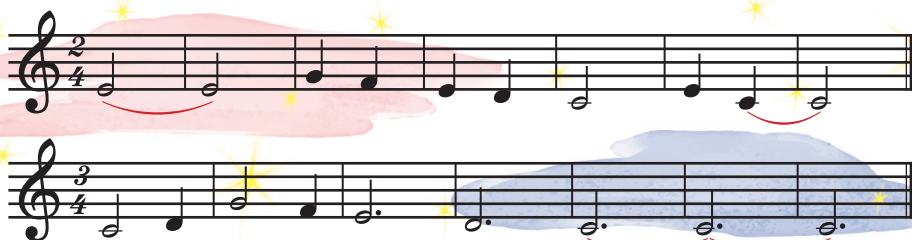

Дізнайся, з яких мультфільмів ці кадри. За бажанням переглянь їх.

ЕКСПЕРИМЕНТУЄМО

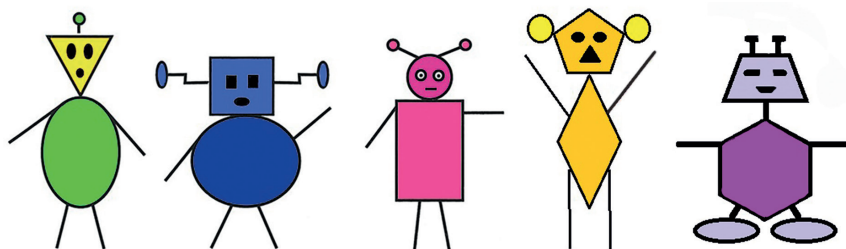

Досліди, як звучать різні тембри на синтезаторі. Виконай одну із запропонованих мелодій у високому та низькому регістрах. Порівняй характер музики. Яку мелодію, на твою думку, можна використати для створення «космічної музики»?

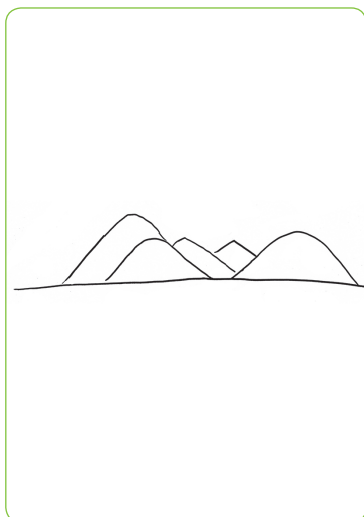

Склади разом з друзями портрети інопланетян з геометричних фігур.

Намалюй акварельними фарбами інопланетян на тлі природи їхньої планети. Приділи належну увагу добору колориту та композиційному вирішенню.

«Планета дитинства». Музика і вірші Д. Пташинської.

У кос-мо-сі, де зо-рі і пла-не-ти, де ві-зу-аль-ні со-няч-ні сві-ти, є не-ве-ли-ка со-няч-на пла-не-та, ми звід-си ра-зом всі-ї я, і ти. Пла-не-та ди-тин-ства, пла-не-та ди-тин-ства, ве-не-та ди-тин-ства, по-ча-ток ман-дрів-ки вне-зі-да-ну даль, пла-се-ла й бар-вис-та, про-ща-ти-ся з не-ю нам трі-шеч-ки жаль

Разом з друзями декламуюте вірш під супровід «звучних жестів». Виконуйте, чергуючи «соло» – «ансамбль».

Сонечко-зірочко, де ти мандруєш,
З ким ти у космосі подорожуєш?

– Поруч зі мною велика родина,
Стелиться Шляхом Чумацьким стежина.

Роем круг мене всі родичі в'ються,
В променях діти-планети пасуться.

Кожний обрав собі стежку-орбіту,
Гарні у мене онуки і діти.

У вільний час помилуйся красою зоряного неба.

ДИВА ПРИРОДИ ПІВНОЧІ

...Сміється сяйво золотаве,
Веселе, жваве, чепурне...
Немов казковий птах яскравий
Розправив пір'я вогняне.

О. Кучеровський

А. Лях. Казка сивого Ямалу

Які враження в тебе викликає картина? Що у ній дивно-го та незвичного? Яку роль у картині відіграє контраст (темного та світлого, теплих і холодних кольорів).

Помандруємо на далеку Північ Європи, там є незвичайна країна – Фінляндія. Хоча її і вважають холодною, насправді вона привітна, затишна та ду-у-уже цікава! А ще Фінляндія – батьківщина північних оленів та дідуся Йоулупуккі у червоному каптані з довжелезною білою бородою.

К. Дебюссі. «Місячне сяйво» (у виконанні оркестру).

Перегляд. К. Дебюссі. «Місячне сяйво». Мультфільм зі збірки за творами класичної музики «Чарівна флейта» (Польща, 2008).

Які образи виникають у твоїй уяві? Хто виконавець твору? Тембри яких музичних інструментів ти упізнаєш? Які фантазії виникли у художників-мультиплікаторів під час сприймання цього твору? На якому музичному інструменті його виконано? Поміркуй, як створено мультфільм.

У якому з відомих тобі мультфільмів герої спостерігали північне сяйво?

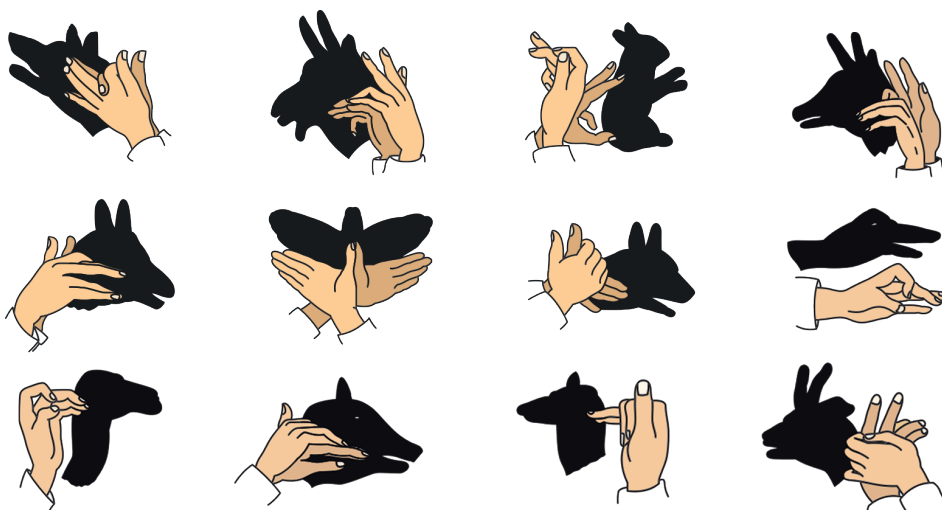
Оленятко –
Білі Ріжки

Таємниця третьої
планети

Трансформери

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Придумай казку про мандри різних тварин, використовуючи елементи тіньового театру. Поекспериментуй зі світлом (наприклад, спробуй створити північне сяйво).

Намалюй нерп на тлі північного сяйва аквареллю. Наміть легкою лінією горизонт, перший план і загальну форму тварин. Змочи тло водою і пропиши вертикальними мазками сяюче різнобарвне північне сяйво. Потім додай м'які тіні та «морозяні» візерунки (вологий папір посип сіллю).

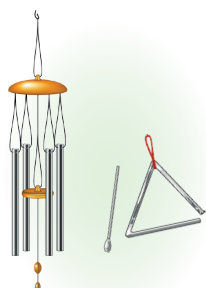

У вільний час поцікався, які ще тварини живуть на Півночі. Досліди, як їхню красу відтворюють митці. Поділись з дітьми твого класу своїми міркуваннями щодо ролі картин анімалістичного жанру в житті людей.

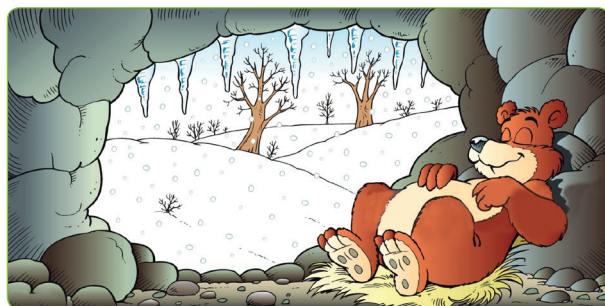
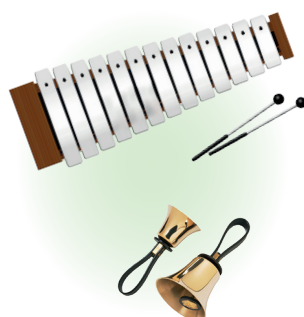

«Зимовий сон». Музика А. Олейнікової, вірші О. Кім-ряка. Як потрібно співати цю пісню, щоб відтворити «картину» доброї лагідної зими?

Наспівно

Взимку всі відпочивають:
Звірі, квіти і земля.
Уві сні вони чекають,
Що прийде тепло й весна.
Що прийде,
Що прийде тепло й весна.

Перед розучуванням пісні зверни увагу на нотний запис її мелодії: подивись, який її розмір, як рухається мелодія, де потрібно зробити паузи. Пригадай, що крапочка поруч із ноткою або поєднання лігою однакових за висотою ноток вказує на подовження тривалості звуку.

ДИВА І ФАНТАЗІЇ ПІДВОДНОГО ЦАРСТВА

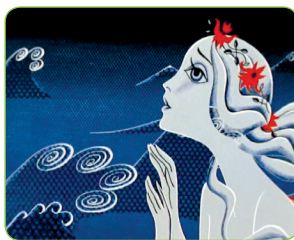
Морські глибини – дивовижний світ, сповнений загадок, таємниць і пригод.

Джейн Вустер Скотт. Підводний світ

Уяви, що ти у Підводному царстві гостюєш у Русалочки. Розкажи, які рослини, тварини та незвичайні мешканці є на дні морському? З ким би ти хотів / хотіла потоваришувати? Чому?

Пригадай, у яких творах ти раніше зустрічав / зустрічала Русалочку? Які почуття й емоції в тебе викликає образ?

А. Менкен. Мюзикл «Русалонька» (The Little Mermaid) (фрагменти).

Пригадай, що таке мюзикл. Схарактеризуй музику, опиши костюми виконавців і декорації. Яка музика супроводжує спектакль? Хто її виконує?

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Разом із друзями «оживіть» вірш Анатолія Качана.

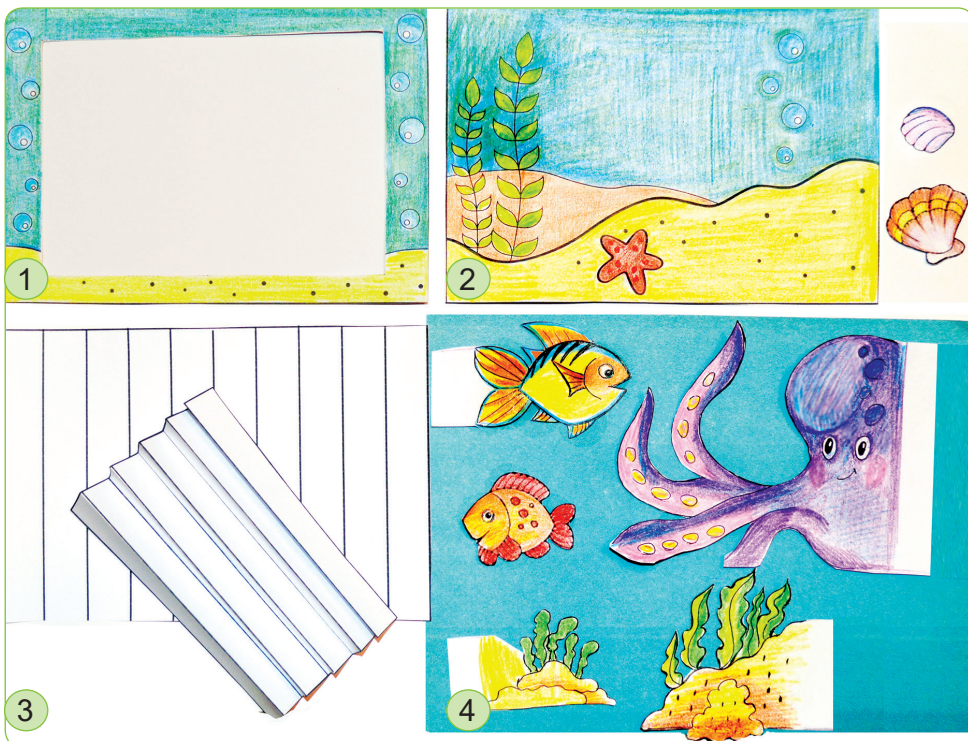

Після бурі Чорне море
Тихе, лагідне, прозоре.
На морському дні з баркаса
Видно краба-водолаза
І медузу-мандрівницю,
Всі підводні таємниці.
На піщаній кучугурі,
Наче гуси на подвір'ї,
Сірі чайки після бурі
Сушать крила, чистять пір'я.
А човни біля причалу
Ніби в рот води набрали.

Об'єднайся з друзями в малі групи та виконайте міні-проект – книжка-тунель «Казковий світ моря». На половині альбомного аркуша намалюйте та виріжте рамку (1) та тло (2). Гофруйте папір (дві половинки аркуша) (3). Зобразіть та виріжте морських мешканців (4). Наклейте на краї гофрованого паперу спочатку рамку і тло, потім – рибки, водорості тощо.

До віршів А. Качана придумай фрагменти мелодій, яких не вистачає. А тепер заспівай цю мелодію зі звуком мі $\flat$. Порівняй мелодії. Яка з них мінорна?

Дивна річ – людська фантазія! Вона може створювати справжні дива! Ось, наприклад, музичний твір О. Ріспігі має назву «Сосни Риму». Але фантазія художників – мультиплікаторів студії Волта Діснея під впливом музики створила інші образи. І ось що із цього вийшло...

На дозвіллі перегляньте такі мультфільми: «Фантазія» (2000) 5:37–15:44, «Атлантида: Загублений світ» В. Діснея, «Небесний замок Лапута» Х. Міядзакі. Поділіться враженнями.

ЗА ЧАРІВНИМ ПТАХОМ

...Пісенькою радує, а майне в блакить –
Пір'ячко, як райдуга, на ньому горить!

Т. Лопатникова

Т. Гордова. Цей вибух – птахи у цвіту...

Які твої враження? Що (або хто) найбільше привертає твою увагу? Чому?

Знайди контрасти у художньому творі.

великого і малого

тепліх і холодних кольорів

світлих і темних кольорів

Народна уява створила казкових птахів, які мають чарівну силу. Наприклад, Жар-птиця – втілення променистого бога сонця, краси і світлої мрії. Кажуть, що у того, хто знайде її перо, здійсниться найзаповітніше бажання, а сама Жар-птиця прилетить на заклик про допомогу. Ще, кажуть, існує синій птах – символ щастя. Але, насправді, синіх птахів у природі не існує, і зловити такого птаха щонайменше важко.

І. Стравинський. Балет «Жар-птиця» (фрагменти).
П. Чайковський. Балет «Спляча красуня», «Принцеса Флорина і Блакитний птах».

Що таке балет? Порівняй балет, мюзикл і оперу.

ДОСЛІДЖУЄМО

Подивись, які точні і граційні рухи танцівниці балету. Щоб досягти такої майстерності, потрібно багато часу наполегливо працювати. Досліди самостійно, де навчаються майбутні танцівники балету і балерини.

Пригадай, чим особливі твори декоративно-прикладного мистецтва.

Косівська тарілка із зображенням Сирени

*Л. Бондаренко.
Птах яблуневого цвіту*

Разом з учнями твого класу створіть чарівного птаха. Кожен малює пір'їнку, прикрашаючи її кольоровими візерунками. Обов'язково загадай бажання, коли приклеюватимеш пір'їнку до основи, адже птах чарівний.

«Зозуленька». Музика і вірші Н. Май. Співаючи, слухай красу свого голосу. Поекспериментуй із контрастами: проспівай цю поспівку тихо (*p*), гучно (*f*), швидко, повільно. Як тобі сподобалося найбільше?

«Подивися». Музика М. Ведмедері, вірші Н. Гуркіної.

Не поспішаючи

2. Подивися, який гарний світ,
Як навколо все тягнеться вгору,
Як летить цвіт вишневий із віт
В цю весняну, оспівану пору.

Перед початком розучування мелодії пісні, відтвори її ритм. Співай красивим округлим звуком.

СЛІДАМИ ДИВО-ЗВІРІВ

У природі їх не знайти, а от у країні Див і фантазій світу Мистецтва існують диво-звірі. Пригадай, у яких казках чи мультфільмах вони зустрічалися тобі? Якими надзвичайними можливостями вони володіли?

*Шотландський Єдиноріг.
Скульптура на палаці Лінлітгоу*

Скульптура «Закохані дракони», м. Варна

Будинок з химерами, м. Київ

В. Вільковський. А ось і я!

Визнач і назви, до якого виду образотворчого мистецтва належать представлені на фото твори. Із поданих слів обери назви матеріалів, із яких створені скульптури.

метал

бетон

глина

камінь

дерево

Перегляд. Мультфільм «Фантазія (1940)». (01:13:45-01:18:30). Л. В. Бетховен. Симфонія №6 «Пасторальна». Ч. І.

Яку мульт-історію розповіли художники-мультиплікатори під музику Л. В. Бетховена? Яких чарівних тварин ми зустріли? Музика твору грізна і войовнича, чи спокійна і світла?

Зверни увагу, характер музики сприяв до створення позитивних і життєрадісних персонажів мультфільму. Також загальний настрій допомогли створити кольори мульттвору. Які кольори переважають – теплі чи холодні, світлі чи темні?

Пригадай твори кіномистецтва про різних казкових тварин. Вони добрі чи злі? Чи впливають вони на тебе своїми вчинками? Обґрунтуй свою відповідь.

Симфонія – великий музичний твір для симфонічного оркестру.

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

Разом із другом / подругою інсценізуйте вірш А. Черниша.

Не одну уже годину
Гріє кіт на сонці спину.
Я кажу йому: «Мій котик!
Ти погрів би ще животик!»
Кіт на те: «Му-у-рли, му-у-рли,
Бачиш – сплю? Нема коли!»

Виліпи з пластиліну фантастичну тварину. Для цього спочатку уяви, якими дивовижними особливостями вона володітиме, наприклад, літатиме і чарівно співатиме. Придумай, якою у неї буде форма частин тіла, забарвлення та деталі.

У вільний час придумай і розкажи казку про одну із фантастичних тварин.

До одного з віршів Н. Гуркіної створи реп мелодію (говірку), до іншого наспівну і ліричну мелодію.

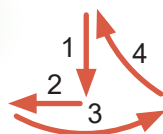
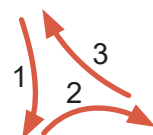

Цей казковий диво-змій
із людьми вступав у бій.
А бувало, що дружив,
на спині своїй возив.

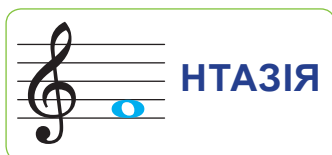
Красень коник і не злий,
ріг у нього чарівний.
Надприродну має владу,
зцілить навіть після яду.

Які тривалості нот у запису? Повправляйся у диригуванні. Відтвори ритми, добери інструменти для виконання, придумай назву.

Пригадай запис нот і прочитай зашифровані слова.

ЗВИЧАЙНІ Й НЕЗВИЧАЙНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

Колодія величаймо – Весну зустрічаймо!
Ой колодка, колодка, яка ж ти солодка,
Цілий рочок ждати, щоб на тобі погуляти.

З українського фольклору

Т. Сіпович. Масляна

Що відбувається на картині? Уяви, які пісні співають, яку музику виконують.

Запрошую тебе на Колодій – свято на честь весняного пробудження природи. Колодій – це в давнину бог шлюбу, примирення та злагоди. Саме з нього з'явилась назва свята та традиції: прив'язування колодки неодруженим парубкам і частування. Серед страв головними були вареники. Зазвичай їх готували з сиром і обов'язково щедро змащували вершковим маслом. Після Колодія дівчата починали співати веснянки.

Колодія називають у різних куточках України по-різному: Масляна, Масниця, Сирниця, Туриця, Сиропуст, Сирна неділя, Пущення, Загальниця, «ніжкові заговини» тощо.

П. Чайковський. «Пори року». Масляна (Лютий). Пісня жайворонка (березень) (у виконанні фортепіано та оркестру).

Порівняй ці п'єси. Чи відрізняється виконання однієї п'єси різними виконавцями? Поясни. Які кольори ти уявляєш під час слухання кожного з творів?

Перегляд. Уроки тітоньки Сови «Пори року» (фрагмент).

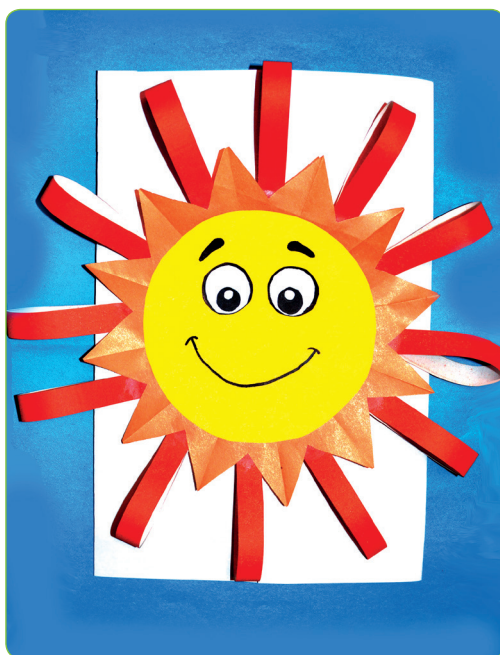
ДОСЛІДЖУЄМО

Про що (або кого) картини Т. Зеленченко?

Колективний міні-проект «Святкові традиції мого краю». Створіть буклет про святкування Колодія у тій місцевості, де ви живете. Титул прикрасьте сонцем із кольорового паперу. Доповніть буклет текстами пісень, світлинами.

Буклет – рекламне чи дитяче видання або путівник на одному аркуші, який складається згинами.

«Зима і весна». Музика Я. Степового, вірші С. Черкасенка.

На-суп - лю я бро - ви, го - во-рить Зи - ма,
У - се скрізь за - ги - не - ря-тун - ку не - ма.

і ві - тер змо - ро - зом — по - ві - є
Під сні - гом зав - мре, за - ні - мі - є.

2. «А я засміюся, – Весна відмовля,
І сонце пекуче засяє,
Прокинуться луки, ліси і поля,
Усе розцвіте, заспіває».

Об'єднайтеся у групи «Зима» і «Весна». Поміркуйте, з якою гучністю доцільно виконувати кожен куплет пісні. Виконайте пісню в ролях.

Ти вже знаєш, що гучність або динаміка позначається літерами.

▶ *pp* (*pianissimo*) – дуже тихо

▶ *p* (*piano*) – тихо

▶ *mp* (*mezzo-piano*) – не дуже тихо

▶ *mf* (*mezzo-forte*) – не дуже гучно

▶ *f* (*forte*) – гучно

▶ *ff* (*fortissimo*) – дуже гучно

А можна побачити ще ось такі знаки: < (крещендо – поступове посилення звучання).

! > (дімінуендо – поступове послаблення звучання).

Виконай голосом або на музичному інструменті.

p < *ff* > *p*

КРАСУЄТЬСЯ ЗЕМЛЕНЬКА У ВІНКУ

Прийди, весно, прийди,
Прийди, прийди, красна,
Принеси нам збіжжя,
Принеси нам квіточок.

З української веснянки

В. Євич. Веснянка

Із Явдохи (14 березня) починаються весняні ігри – «веселки», «гаївки», «гагілки», «ягівки» (так вони називались у різних куточках України).

Починаючи з цього дня, діти ходили вулицями і славили прихід весни, співали закличні веснянки, носили із собою вирізаних із дерева ластівок або випечених «жайворонків»: Благослови, Боже, Весну закликати, Зиму проводити.

Р. Гриньків. «Веснянка».

На якому музичному інструменті звучала веснянка? Які настрої відтворює музика? Який її темп?

повільно

помірно

швидко

задумливо

дуже швидко

весело

грайливо

спокійно

ДОСЛІДЖУЄМО

Досліди й опиши український народний одяг дівчат, які танцюють весняний танок.

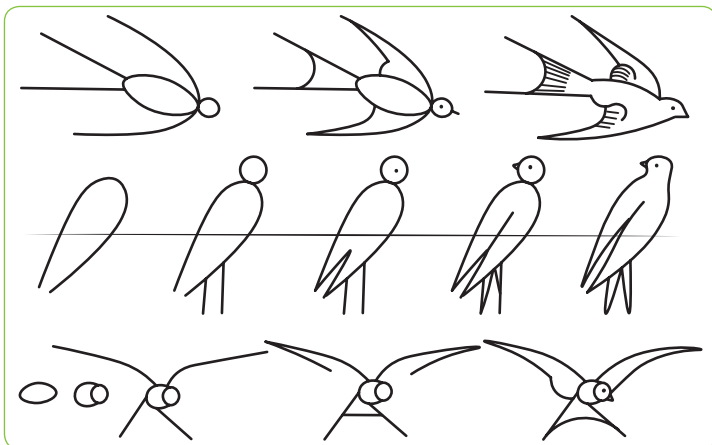

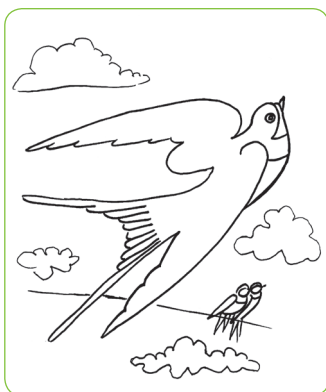
Ластівки у народних повір'ях є благовісниками, які приносили на своїх прудких крилах весняне тепло.

Щоб навчитися малювати ластівок, виконай лінійні замальовки за поданим зразком.

Намалюй гуашшю ластівок у небі, використовуючи плями та лінії.

Весняні пісні – хороводи, «криві» танці виконували дівчата та хлопці на великих галявинах. Чим більше учасників, тим повнішим і цікавішим ставав малюнок таночка.

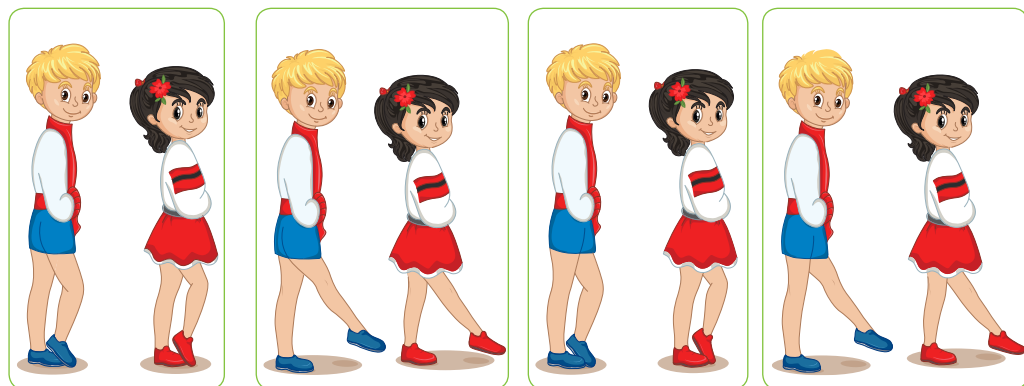
Українська народна пісня «Розлилися води» (запис В. Верховинця).

Що в першому броді зозуленька кує. *Приспів*
 Що в другому броді соловей щебече. *Приспів*
 Що в третьому броді сопілонька грає. *Приспів*
 Зозуленька кує, бо літечко чує. *Приспів*
 Соловей щебече, садки розвиває. *Приспів*
 Сопілонька грає, на грання скликає. *Приспів*

Заспівайте пісню, водячи хоровод. Виконуй відомі танцювальні рухи.

Вивчи танцювальний рух «Підскок».

А ВЖЕ ВЕСНА, А ВЖЕ КРАСНА

...Ой ти, веснонько чудова,
Бавить сонце небокрай.
Пісню слухає діброва
І чарує зелен-гай.

О. Роговенко

Ілюстрація до книги О. Воропай «Звичаї українського народу»

Чим вражає тебе картина? Про які події «розповідає»?
Що тобі відомо про народні традиції святкування при-
ходу весни? Як називались пісні, які співали дівчата,
коли починали танути сніги?

Досліди ознаки весни в художньому творі. Назви кольо-
ри і відтінки кольорів першого та другого планів картини,
тла. Добери колорит картини із палітри кольорів.

Е. Гріг. «Навесні».

Які настрої відтворює музика твору? Яка його динаміка?

Запиши схематично, як розвивається динаміка п'єси за допомогою знаків: *pp p mp mf f ff* $\langle \rangle$

Схарактеризуй весняно-літній одяг ляльок. Які мотиви використали митці?

Н. Май. Весняночки.

ДОСЛІДЖУЄМО

Досліди кольори, звуки, запахи весни. Створи «звукову картину» весни.

Напиши гуашшю весняний пейзаж. Уяви краєвид, продумай, що буде зображено на першому плані, що на другому. Добери колорит і створи підмальовки. Потім намалюй стовбури та стебла рослин, пізніше – квіти, крони дерев.

На дозвіллі помилуйся красою весняної природи. Поспостерігай за кольорами краєвидів і їхніми відтінками у різний час доби.

«Веснівочка». Музика і вірші І. Танчака.

Теп-лий до-щик зас-пі-ва-є пі-сень-ку вес-ні. Ус-міх-неть-ся буй-ним цві-том
вес-нонь-ка ме-ні. А ве-се-лоч-ка грай-ли-ва за-ча-ру-є світ,
Приспів
І вер-ба зра-ді-є щи-ро по-ма-ха-ми віт. За-спі-вав,
за-спі-вав, до-щик пі-сень-ку за-спі-вав.

2. Дрібен дощик уміє личко веснонці-весні.

Легкий вітерець розчеше коси золоті.

Підрум'янить щічки сонця промінець,

І надіне весна-красна золотий вінець.

3. Задзюрчать струмки веселі, побіжать в ріку

І зустрине їх привітно веснонька в вінку.

Теплий дощик із хмаринки землю поливай.

Зарясніють в полі сходи – буде урожай.

Є. Войнова. Веснянки

ВЕСНЯНІ КВІТИ ЧАРІВНІ

Лугом поміж квітами я іду,
Пісеньку-весняночку я веду.
Склала я цю пісеньку голосну
Про гаряче сонечко, про весну.
Батьківщино сонячна, рідний край!
Тут топчу я стежечку з краю в край
І тягнусь, мов квіточка, в висоту.

Л. Компанієць

Амброзіус Босхарт Старший. Букет квітів на карнизі

Про що хотів «розповісти» художник? Чим особливий натюрморт? Поміркуй, яка роль натюрмортів із квітами у житті людей.

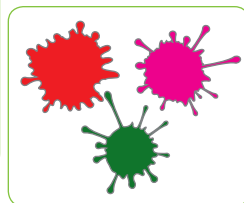
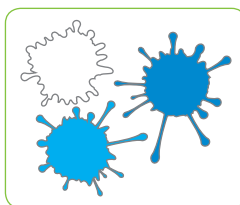
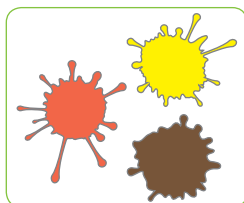
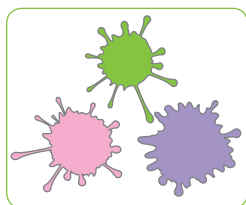
Перегляд. П. Чайковський. «Вальс квітів» із балету «Лускунчик» у мультфільмах «Лускунчик» і «Фантазія» (студія Волта Діснея, 1940).

Порівняйте мультиплікаційні версії «Вальсу квітів».

ЕКСПЕРИМЕНТУЄМО

Добери кольорові поєднання до віршика Олени Пчілки «Весняні квіти». Разом з друзями під час читання вірша «озвучте» кожную квітку неповторним голосом: доберіть кожний музичний тембр.

Весна-чарівниця,
Неначе цариця,
Наказ свій послала,
Щоб краса вставала.
І проліски, і травка,
Й зелена муравка,
І кульбаба рясна,
Й фіалочка ясна –
Всі квіти весняні,
Всі квіти весняні,
Веселі, кохані,
З-під листя виходять,
Голівки підводять
Од сну зимового
До сонця ясного!

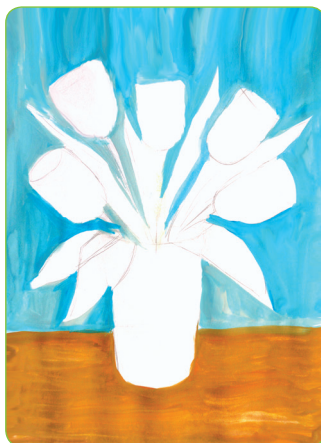
Яка красива квітка тюльпан! Опиши її бутон, листя, стебло.

Роздивись послідовність малювання тюльпана. Назви кольори та відтінки. Поміркуй, як утворилися відтінки?

Намалюй гуашшю натюрморт із тюльпанами. Спробуй передати об'єм квітів і вази за поданою схемою.

У вільний час поцікався, як тюльпани потрапили до України, та у яких містах проводяться фестивалі тюльпанів.

«Весняні переспіви». Створи ансамбль (дует чи тріо) із солістами (трикутник, барабан, свищик). Виконуйте по черзі партії соліста й ансамблю. Виконайте твір у різних темпах.

Ансамбль

Triangle: Four measures of quarter notes (C4, D4, E4, F4).
Whistle: Four measures of half notes (C4, D4, E4, F4).
Drum: Four measures of eighth notes (C4, D4, E4, F4).

Солісти

Triangle: Four measures of eighth notes (C4, D4, E4, F4).
Whistle: Four measures of quarter notes (C4, D4, E4, F4).
Drum: Four measures of eighth notes (C4, D4, E4, F4).

Темп – швидкість виконання музичного твору.

дуже швидко

швидко

помірно

повільно

дуже повільно

Прочитай зашифровані слова.

ЗЕМ

РБА

ПАРА

КА

ДИВА НА ЕКРАНІ

Скільки дивовижних пригод у казках, у яких «оживають» персонажі-ляльки!

Г. Хільдебрандт. *Піноккіо тікає* Н. Деревянко. *Івасик Телесик*

Чи доводилося тобі зустрічатися з персонажами картин у театрі чи кінотеатрі? Поділися своїми враженнями.

Пригадай, чим особливі головні персонажі казок, представлених на цих творах мистецтва. Порівняй екранні, скульптурні (пластичні), музичні і театральні образи.

Піноккіо і Фея
(м. Коллоді, Італія)

Буратіно. Київський
театр ляльок

Фонтан Івасик Телесик
(м. Львів, Україна)

Перегляд. Мультфільм «Пригоди Буратіно», кінофільм «Пригоди Буратіно» (фрагменти).

Перегляд. Ю. Шевченко. Балет «Буратіно і чарівна скрипка» (фрагменти).

Схарактеризуй музику, яка супроводжує Буратіно у різних видах мистецтва.

танцювальна

швидка

наспівна

повільна

ритмічна

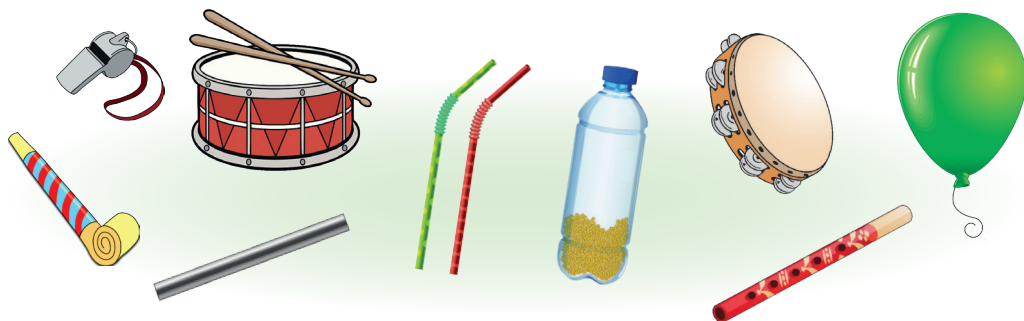
сумна

бадьора

ЕКСПЕРИМЕНТУЄМО

Допоможи Буратіно та його друзям-лялькам створити шумовий ансамбль за допомогою таких предметів та музичних інструментів.

Ніс Піноккіо незвичайний: він реагує на неправду – і збільшується! А чи знаєш ти, як Піноккіо може виправити ситуацію?

Намалюй кольоровими олівцями портрет Піноккіо у профіль. Для цього спочатку з'ясує розміри і форми частин тіла та намить їх олівцем. Наведи контури, додай деталі, розфарбуй портрет.

Портрет – зображення людини чи декількох людей.

Профіль – зображення людського обличчя чи якогось предмета збоку.

У вільний час досліди спільні і відмінні особливості образів Піноккіо та Буратіно в різних видах мистецтва.

Прочитай казку-перетворення про Буратіно. Проаналізуй, чи усі назви нот згадуються у ній. Придумай свою казку.

Буратіно – сшний де в'яний хлопчик. Пішов школи, щоб вчити ал віт, а потрапив у сто льок. Він нтазував і дарував льйон ідей. Як хужник намагався писати автопорт т. Як хогграф поміг лькам поставити танець. Як жисер хотів створити виставу і придумав кламу. Також він проводив екскур-ї театром льок, уяв в себе кіром і робив фокуси з пара ками. Мабуть, він знав сек т, як петворити театр льок в країну щастя і бра.

Виконай ритмічні послідовності у різних темпах і динаміці. Придумай назви цим творам.

Який розмір на початку кожного запису. Як розподіляються тривалості нот у тактах?

КАЗКОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

У одній знайомій тобі казці відбувалося багато дивовижних перетворень: проста дівчина стала принцесою, гарбуз – каретою, миші – кіньми...

Чи упізнаєш ти героїню казки? Що тобі відомо про неї? Схарактеризуй персонажів казки у театрі і кіно (мультфільмі). Як вони створені?

мультфільм

музичний театр

кінофільм

театр тіней

Поміркуй над висловом одного з кіногероїв цієї казки:

«І ніякі зв'язки не допоможуть зробити ніжку маленькою, душу – великою, а серце – справедливим».

Перегляд. С. Прокоф'єв. Балет «Попелюшка», мультфільми «Попелюшка», кінофільми «Попелюшка», «Три горішки для Попелюшки» (фрагменти).

Пригадай і порівняй засоби різних видів мистецтва – театру і кіно. Схарактеризуй музику, яка супроводжує головну героїню казки. Скористайся підказками.

швидка

тиха

світла

повільна

схвильована

грайлива

спокійна

гучна

ДОСЛІДЖУЄМО

Оглянь костюми персонажів казки. З'ясуй, чи відповідають вони характеру героя / героїні. Обґрунтуй.

Р. Редгрейв. «Попелюшка приміряє кришталеву туфельку»

Що відбувається на картині? Пригадай і розкажи, що було до і що сталося потім.

Разом з учнями твого класу виготовте в техніці витинанки персонажі казки «Попелюшка» та декорації для вистави театру тіней.

«Будь завжди добрим ти». Музика М. Ведмедері, вірші Н. Красоткіної.

Доб - ро тво-ри - ти на Зем-лі лю - ди - ні лиш да-но. — |

на-віть ді - точ - ки ма-лі всі зна - ють це дав-но. — Приспів

са і мо-ре доб - ро - ти — о - то-чу - є нас всіх. По-

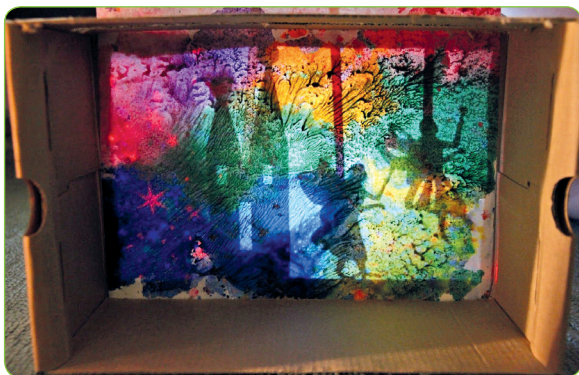
діб-ним будь до сон - ця ти, — щоб за-звучав твій сміх.

Щоб ти освітлював усім шлях,
Як сонце з висоти.
Хай сяє усмішка в очах.
Будь завжди добрим ти.
Приспів.

У вільний час поцікався, як виготовити основу для тіньового театру. Разом із друзями розіграйте музичну виставу за мотивами казки «Попелюшка».

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Розкажи дітям твого класу:

- Які твори музичного мистецтва найбільше тобі запам'яталися?
- Які твори образотворчого мистецтва тебе найбільше вразили?
- Які мультфільми та театральні вистави ти рекомендуєш переглянути друзям?

2. Добери до поняття його визначення:

контур

фермата

вернісаж

пауза

- перерва у звучанні;
- лінія, що окреслює форму предмета, обрис;
- музичний знак, що дає змогу виконавцю збільшити тривалість звуку чи паузи;
- урочисте відкриття художньої виставки.

3. Визнач настрої кожної кольорової гами.

4. Скористайся підказками та визнач вид скульптури.

круглі скульптури

рельєф

статуетки

5. Назви види ансамблів.

6. Розглянь живописний твір, визнач і назви, що зображено на першому плані, на другому, а що є тлом картини.

П. Сезанн. Натюрморт з яблуками і апельсинами

7. Добери музичний супровід до картин.

*В. Філіппський.
Фантастичний пейзаж*

*В. Євич.
Веснянка*

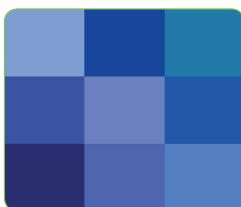
МИСТЕЦЬКА АБЕТКА

Анімалізм

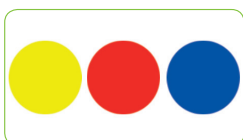
Аплікація

Відтінки кольору
(синього)

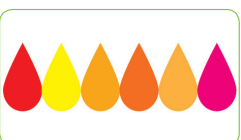
Візерунок

Кольори
основні

Кольори
похідні

Кольори
теплі

Кольори
холодні

Контур (обрис)

Кругла
скульптура

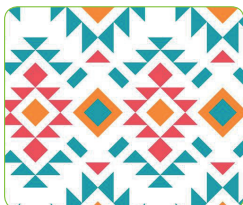
Лінія горизонту

Мольберт

Натюрморт

Орнамент
(геометричний)

Орнамент
(рослинний)

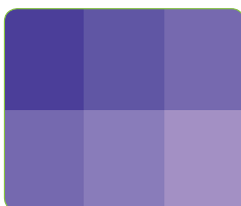
Портрет

Рельєф

Силует

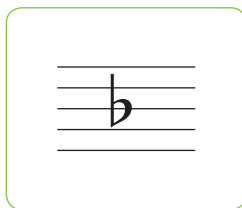
Тон кольору
(фіолетового)

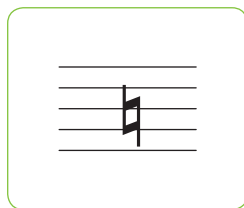
Штрихи

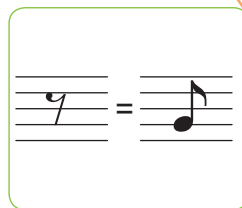
Ансамбль

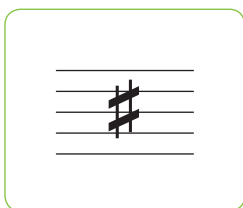
Бемоль

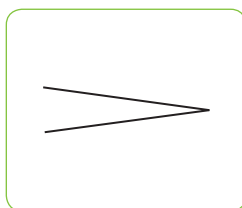
Бекар

Восьма

Дієз

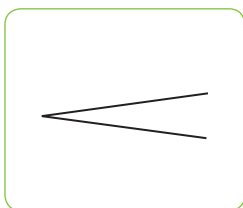
Дімінуендо

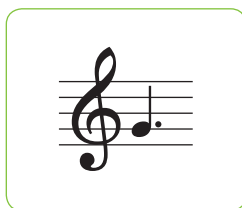
Дует

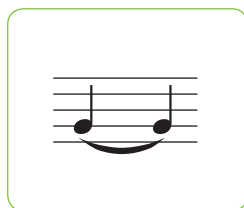
Квартет

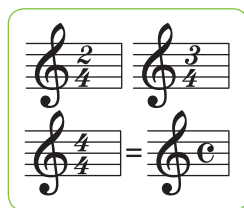
Крещендо

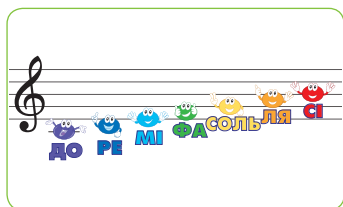
Нота з крапкою

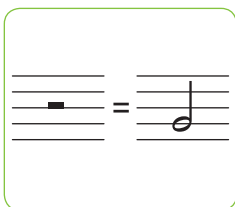
Ліга

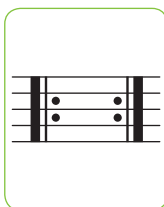
Музичні
розміри

Нотний стан і ноти

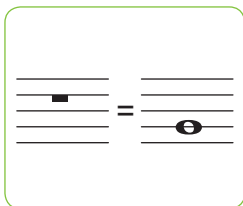
Половина

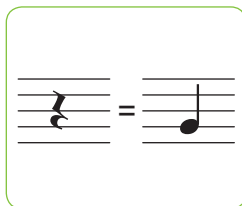
Реприза

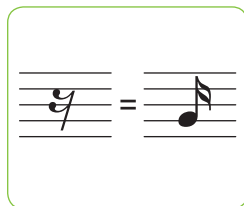
Тріо

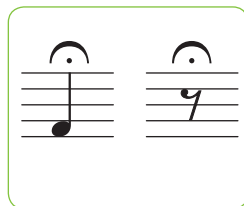
Ціла

Четвертна

Шістнадцята

Фермата

ЗМІСТ

Розділ І. МИСТЕЦЬКІ МАНДРИ

На зустріч із різними видами мистецтва	8
Слідами найдавнішого мистецтва	12
Пригоди незвичайних друзів	16
Фото-тур до Африки.....	20
Цікаві незнайомці	24
Мандруємо разом із Осінню.....	28
Чудові миті біля води.....	32
Мандруючи за дощиком	36
Мандруємо у Світ натюрморту	40
Складаємо натюрморт	44
Так починається зима	48
Завітаємо до Білої пані.....	52
Казкові пригоди веселих Сніговичків	56
Різдвяні дива	60

Розділ ІІ. МАНДРУЄМО КРАЇНОЮ ДИВ І ФАНТАЗІЙ

Диво-транспорт	64
Фантастичні історії між зірок	68
Місце зустрічі – світ див і фантазій.....	72
Дива природи Півночі	76
Дива і фантазії підводного царства	80
За чарівним птахом.....	84
Слідами диво-звірів	88
Звичайні й незвичайні перетворення	92
Красується землянка у вінку	96
А вже весна, а вже красна.....	100
Весняні квіти чарівні	104
Дива на екрані.....	108
Казкові перетворення	112
Завдання для самоперевірки.....	116
Мистецька абетка	118

Навчальне видання

ЛЄМЕШЕВА Наталія Андріївна

МИСТЕЦТВО

**Підручник інтегрованого курсу для 3 класу
закладів загальної середньої освіти**

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

ВИДАНО ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

Підписано до друку 14.05.2020. Формат 70х100 1/16. Папір офсет.

Ум. друк. арк. 9,75. Наклад 14 663 пр. Зам. № 401

ТОВ «АБЕТКА». Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції від 19.06.2001 р. Серія ДК № 495 32302, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський, вул. Князів Копіатовичів, 9а
Тел.: 0984253404, 0501931724, 0673808375; e-mail: abetka2017@ukr.net, <http://abetka.in.ua>

Надруковано у ПП «Юнісофт». 61036, м. Харків, вул. Морозова, 13 б,
www.unisoft.ua. Свідоцтво ДК №3461 від 14.04.2009 р. Зам. № 183/05